

Культурно-політичний місячник для українців
у Чеській Республіці,

Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince

v České republice,

№ 12/2017–2018, рік XXV–XXVI

č. 12/2017–2018, ročník XXV–XXVI

www.ukrajinci.cz

пороги

ЧИ СТУЛИТЬ КАВ'ЯРНЯ ПЕЛЬКУ?

Суперечливий щодо України Мілош Земан знову виграв. Та прихильники європейських цінностей й ідей Вацлава Гавела після поразки Їржі Драгоша на виборах мали б зробити висновки і справді не нити, а вже зараз шукати людину, яка протистоятиме нахабству, силовим методам та зростаючому проросійському впливу на Граді.

Автор карикатури: Ріхард Кортес (Richard Cortés), Чеська позиція, Лідове Новіни.

А також у номері: хроніка громади, Христина Йойкова про своє повоєнне дитинство, племінниця автора «Щедрика» проживає у Чехії, нові митні правила в Україні спричинили протести «човників», перед чеським консульством у Львові знову візовий ажіотаж, черги й навіть пікети, чому виникають затримки із видачею біометричного паспорта. А також – що нового в українській музиці?

Підтримали родину загиблого заробітчанина

Чеська благодійна організація «Карітас» та низка недержавних організацій оголосили збір коштів на підтримку родини українського робітника, який загинув під час роботи на заводі на заході Чехії в грудні минулого року. Поліція Чехії веде слідство у цій справі. За словами ініціатора Марека Чанека, зібрані гроші мають допомогти родині загиблого Миколи Шурута подолати перші гострі фінансові труднощі, перед якими опинилася молода вдова з двома малими дітьми. Такий жест міг би бути жестом солідарності з боку чеського суспільства з іноземцями, які працюють тут і не мають достатнього соціального забезпечення, вважає він. Перерахувати кошти можна на спеціальний рахунок «Charita

pro Ukrajinu» 55660022/0800, variabilni symbol 1041. Лише протягом першого тижня на збірку відгукнулося 112 осіб, які скинулися на загальну суму 68100 чеських крон.

«На мою думку, підтримка іноземних працівників є недостатньою в Чеській Республіці. Вони часто займаються важкою і небезпечною роботою, часто їх приймають на роботу не на пряму, а через посередників. Частіше, утім, у ЗМІ можна почути про зростання кількості кримінальних випадків, а не про роботу іноземців на благо Чехії. Тож така підтримка в конкретних випадках показує певну солідарність з боку чеського суспільства», – говорить Чанек. 26-літній Микола Шурута працював у німецькій компанії Borgers, яка займається виготовленням текстильних компонентів для автомобілів і має

декілька заводів у Чехії. Смертельний інцидент стався на заводі у місті Раковнік неподалік Пльзня вранці 7 грудня, коли Микола Шурута вийшов на роботу і працював із пресом, який його смертельно поранив. За словами представника компанії, вони висловили свої співчуття родині і закликали всіх співробітників дотримуватися правил безпеки. Компанія Borgers нещодавно отримала кошти від європейських фондів на підготовку нових співробітників. Це перший смертельний випадок на заводах цієї фірми. Крім поліцейського слідства, перевірки проводить і чеський інспекторат праці.

Уродженець Львівської області Микола Шурута був єдиним годувальником у ро-

дині. Його дружина залишилася з двома дітьми, 5 і 2 років, причому одна дитина має проблеми зі здоров'ям від народження і потребує особливого догляду. За словами першого секретаря консульського відділу України в Празі Валерія Борисова, консульство надало допомогу в транспортуванні останків загиблого українця, стежить за перебігом розслідування і перебуває в контакт з його родиною. Микола Шурута перебував у Чехії законно, мав дозвіл на роботу й перебування, отже, його родина має право на компенсацію й інші виплати, передбачені чеським законодавством у такому випадку. З іншого боку, за даними чеських ЗМІ, Микола Шурута був прийнятий на роботу не на пряму, а через посередників, що може ускладнити отримання компенсації. За даними консульства, щороку близько 20 українців гине на чеських підприємствах у результаті нещасних випадків. Подальший поступ щодо виплат компенсації залежить від того, чи людина працювала на легальних умовах. «Чимало українських громадян, які легко отримують дозволи на роботу в Польщі, потім опиняються в Чехії. А працювати тут з польськими дозволами – незаконно. Тому громадяни, які ведуться на такі пропозиції, потім часто отримують заборону на перебування в Чехії. За минулий рік йдеться про десь трохи більше ніж тисячу осіб», – додав український посол Євген Перебийніс. Він уточнив, що депортованим забороняють в'їзд до ЄС від одного до трьох років. «Йдеться переважно про так звану м'яку депортацію. Тобто їх не хапають і вивозять, а просто ставлять у паспорт штамп, на підставі якого вони мають до певного числа залишити територію Чехії», – зазначив посол.

Радіо Свобода

Футбольна осінь: Чехія зіграє з Україною

Став відомий календар збірної України на Лігу націй, яка відбудеться в 2018 році. За жеребкуванням «лізі Б» виявилось, що збірна синьо-жовтих зіграє 6 вересня із збірною Чехії, а 9 вересня – зі Словаччиною. Другі матчі відбудуться 16 жовтня та 16 листопада відповідно. Збірна Чехії, скоріше за все, зіграє зі збірною України в чеській столиці, сказав президент ФФУ Андрій Павелко. «Із президентом Федерації футболу Чехії ми обговорили технічні питання співпраці. За словами колеги, матч у Чехії, швидше за все, прийме Прага, – розповів функціонер. – Ми поки не знаємо, у якому місті України відбудеться гра наших збірних, це

питання буде обговорюватися на виконкомі ФФУ», – цитує Павелка офіційний сайт ФФУ.

24 січня о 13:00 відбулося жеребкування нового турніру для збірних під назвою Ліга націй, повідомляє офіційний сайт УЄФА. 55 європейських збірних були розбиті на 4 дивізіони від найсильніших до найслабших згідно з рейтингом УЄФА.

Ліга націй УЄФА 2018-2019 - перший турнір, що пройде за участю чоловічих збірних команд 55 членів асоціації УЄФА. Груповий етап проходить з вересня по листопад 2018 року, а в червні 2019 року пройде фінал чотирьох, в якому визначиться

переможцем турніру. Також турнір буде слугувати кваліфікацією до Євро-2020, за результатами якого на турнір потраплять чотири з двадцяти чотирьох учасників.

Вл. інф.

Петр Оліва повезе 3 тони допомоги в зону АТО

Триває південночеська ініціатива допомоги прифронтовим селам українського Донбасу. Як повідомив активіст Петр Оліва з Бехині, йому вдалося практично в останню мить зібрати необхідну суму для доставки гуманітарної допомоги людям, які проживають близько бойових дій у зоні АТО. Наприкінці 2017 року зібрана сума становила лише 6 тисяч крон, але на початку року кілька благодійників таки склалися і довели частку до необхідних 25 тисяч крон. Триває підготовка до далекої подорожі, оформлення необхідних документів у Міністерстві соціальної політики України, але Петр Оліва обіцяє виїхати протягом лютого.

Велику частину чергової посилки зібрали діти – учні середніх шкіл у Південночеському краї, головним чином у Індржіховому Градці та околицях. Вони підготували подарунки для східноукраїнських дітей. Також українські воїни отримають повну

коробку спеціальних армійських майок від фірми «Armutrika», зимовий одяг для цивільних та військових, загалом 3 тони матеріалу. Це буде вже четверта подорож ініціативи в Україну. «Вірю, що не остання», – каже Петр Оліва.

Минулого року йому вдалося здійснити дві подорожі в Україну – у липні та серпні. Дана подорож планувалася на грудень, але була відкладена саме із фінансових причин, адже Петр Оліва не має підтримки великих спонсорів чи меценатів, не отримує грантів чи дотацій, це його суто індивідуальна активність, фінансована з власних джерел та дрібних жертводавців. Допомогти йому може будь-хто переказавши будь-яку суму на чеський рахунок 43-8948200257/0100. Всю допомогу він отримує особисто і передає особисто на Донбасі – з його слів через те, що шанує Україну й українців у їхній боротьбі проти окупанта та

Петр Оліва зі своїм стареньким «Фольксвагеном» та причепом об'їздив всю південну Чехію задля збору допомоги східній Україні.

агресора. Петр Оліва також регулярно перекладає на чеську мову зведення із зони АТО та інформує чеську громадськість.

пор

Вшанували пам'ять Василя Макуха

Вшанування пам'яті героя Чехії Яна Палаха та українців Василя Макуха та Олекси Гірника відбулося у Мелніку 16 січня 2018 року, розповідає «Радіо «Свобода». 19 січня Чехія традиційно згадує свого національного героя Яна Палаха. Із дня трагічної смерті чеського студента, який вчинив акт самоспалення на знак протесту проти радянської окупації Чехословаччини, минає 49 років. Щороку у різних містах країни на згадку про життя Яна Палаха організують різні заходи: покази фільмів, панельні дискусії, лекції, виставки та літературні вечори. Цього року в невеликому чеському місті Мелнік, окрім чеха Яна Палаха, була вшанована пам'ять і двох українців – Василя Макуха та Олекси Гірника: їхні вчинки передували чеському героєві, свого часу вони здійснили акти самоспалення в Україні на знак протесту проти репресій, русифікації та поневолення української держави. Пам'ятну акцію організувала і провела місцева гімназія імені Яна Палаха, де для учнів старших класів була організована зустріч, присвячена життю і смерті чеського та українських загиблих героїв, яка завершилась показом документальних фільмів. Посол України в Чехії Євген Перебийніс з дружиною взяв участь в урочистих заходах, присвячених вшануванню пам'яті Яна Палаха. У своєму виступі він наголосив на тому, що солідарність із чехами і словаками під час бурхливих подій 1968 року висловлювали тисячі українців, чимало з яких за свою позицію і солідарність заплатили життям і свободою.

Серед них був і Василь Макух, який ще перед Яном Палахом – 5 листопада 1968 року – здійснив акт самоспалення у центрі Києва.

16 січня 1969 року Ян Палах вийшов на Вацлавську площу і підпалив себе. Цим вчинком 20-літній студент Карлового університету хотів привернути увагу співгромадян до незаконної окупації Чехословаччини в серпні 1968 року. Прогігнувши кілька метрів, Ян Палах упав, на третій день він помер від опіків у лікарні. «Нашою метою було, окрім згадки про Палаха, показати студентам, що інколи в житті трапляються такі ситуації, коли варто воювати за якісь більш високі цілі, за народ, за щось, що є важливим для нас. Не боятися висловитися, не бути сірою людиною, стадом, не дозволяти, щоб вами маніпулювали», – зазначила директор школи Ілона Немцова.

Василь Макух прагнув привернути увагу сучасників до підневільної русифікованої України, до окупованої радянським режимом Чехословаччини. На Хрещатику він облив себе бензином і підпалив. Охоплений вогнем, мов живий смолокип, Василь Макух біг центром Києва, вигукуючи гасла: «Хай живе вільна Україна!», «Геть окупанті!» Схожу долю для себе обрав і Олекса Гірник, який у ніч з 21 на 22 січня 1978 року в день 60-ї річниці проголошення самостійності України Центральною Радою на знак протесту проти окупаційної політики Росії в Україні підпалив себе на Чернечій горі у Каневі. На думку чеських істориків, через прихо-

Український посол Євген Перебийніс з дружиною Ольгою вклонилися в Мелніку Яну Палахові та розповіли про Василя Макуха.

ування комуністичним режимом повідомлень про акти волевиявлення і протести громадян Ян Палах міг не знати про героїчні вчинки українця Василя Макуха, а також поляка Ришарда Сівеця, який самоспаленням у Варшаві 12 вересня 1968 року також протестував проти окупації Чехословаччини. Однак приклади про самовідданих борців за правду наслідували й інші. У Чехословаччині це Ян Заїц та Евжен Плоцек, в Угорщині через протест проти радянської окупації та любов до своєї країни згадують 16-річного учня Шандора Бауера.

Іванна Трутненко

В Оставі реабілітуються українські воїни

Двоє ветеранів АТО з ампутованими кінцівками літаком відправились на тижневу медичну реабілітацію у Чехію. 24 січня вони вилетіли з Києва до Острави. «На військовий аеродром прибула чеська делегація на чолі із заступником голови Сенату Чеської Республіки Іржі Шестаком по учасників АТО, які потребують реабілітації. Віталій Легуша та Олег Федорчук тим же літаком відправились на тижневу медичну реабілітацію до міста Острава», – йдеться у повідомленні Міноборони.

Як заявив Шестак, Чехія хоче допомогти солдатам, які «мають складні ампутації і вимагають якісного медичного догляду». У нас є така можливість у реабілітаційно-санаторному центрі «Дарков» під Остравою. Нині це лише два ветерани,

проте це тільки початок. Сподіваюсь, що цей пілотний проект буде і в подальшому працювати».

Шанс оздоровитися і продовжувати насолоджуватися життям, а головне відчутти себе якнайкраще, для ветеранів АТО подарував Благодійний фонд REGI Base. «Наш Фонд з 2011 року допомагає чеським військовослужбовцям. Нині ми раді, що отримали можливість працювати з українцями. Я вірю, що військовослужбовці прийдуть повністю реабілітованими і якнайскоріше повернуться до нормального життя», – заявив один із засновників Фонду Гінек Чех.

В аеропорту міста Острава спецборт повітряних сил ЗС Чехії з Києва зустрів посол України Євген Перебийніс. Олег Федорчук та Віталій Легуша протягом

Віталій Легуша перед вильотом до Острави.

трьох тижнів проходитимуть реабілітацію в одному з провідних медично-оздоровчих центрів на сході Чехії, розповів він. Планується, що в майбутньому українські ветерани прибуватимуть до Чехії на реабілітацію на регулярній основі.

Вл. інф.

Чеське тепло для сходу України

На сході України, у місті Слов'янськ та його околицях діє чеський благодійний довготривалий проект «Бажання допомогти». Від 2015 року, кожної зими, чеські волонтери збирають паливо для мало-забезпечених місцевих жителів. «Узимку для мешканців прифронтових міст починається боротьба за життя. Приходять сильні морози (до – 30°C), і перезимувати без дерева для палива – неможливо. Багато осіб похилого віку не мають сил забезпечити себе паливом. Кожної зими тут сотні людей обморозяться, десятки помирають від холоду», – розповідає чеський волонтер Міхал Коді Кісліцки. – За минулі три зими нам вдалося врятувати близько 380 сімей від замерзання. Ми роздали 106 «буржуйок» та 700 кубометрів дров».

Допомога паливом необхідна і цієї зими, чехи возять на фронт дрова, вугілля, переносні печі тощо. Адже у багатьох місцях

перебиті газопроводи, електрика надходить із перебоями, і єдина надія на тепло у таких будинках, та й квартирах теж – це вогнище у грубі, печі, «буржуйці» чи котлі. Тому волонтери пропонують всім, кому небайдужа доля таких людей, перерахувати будь-яку кількість коштів на паливо – скажімо, на символічне поліно (100 кч),

на місяць тепла (800 кч), мобільну піч, так звану «буржуйку» (2 500 кч), дрова на всю зиму (4 000 кч), тепло для однієї сім'ї – піч та дрова (6 500 кч). Фінансову допомогу можна надіслати на 2300849910/2010, змінний символ 0002. Спонсорський дар можна списати з податків.

пор

Бережуть різдвяні традиції

Свято «Веселого Різдва» влаштувало у неділю, 21 січня 2018 року в актовому залі Дому національних меншин товариство українців в ЧР «Берегиня». Як розповіла представниця об'єднання Марія Скиба, метою свята була популяризація української культури, традицій та України загалом. У святі взяв участь дитячий хор «Світоч», який функціонує у рамках «Берегині». У першій частині програми «Берегиня» підготували сценку, розповіли про українські різдвяні традиції – Щедрий вечір, 12 страв на столі, кутю,

колядування тощо. На столі палала свічка, мовилася молитва, до господарів завітали колядники, звучала коляда. У другій частині глядачі мали змогу побачити перший у Празі дитячий вертеп. Діти щиро готувалися до дійства, усі з нетерпінням чекали, як от-от задзвенять дзвіночки, зійде перша зірка та зазвучить коляда. У хороших костюмах, з хорошою декламацією дітки старанно передавали настрій вертепу. Чеські українські дітки, які також належать до місцевої станиці «Гласту», відвідали з колядками та вертепом активістів української громади та людей похилого

віку. Заколядували, заспівавши всесвітньовідомого «Щедрика», зокрема, Марії Леонтович-Лошак, племінниці автора цієї легендарної колядки.

пор

Закарпатські колядки лунали у Чехії

Напередодні католицького Різдва Хор хлопчиків та юнаків Мукачівської хорової школи провів концертне турне чеськими містами. Першими українські колядки почули у замку Штекень, де 16 грудня хор виступив із різдвяною програмою. Далі насолодитися хоровим мистецтвом мукачівців мали нагоду столичні мешканці. Чимало українців, а серед них і закарпатців, які проживають в Празі, прийшли послухати рідні колядки до кафедрального собору Святого Климента, що знаходиться біля Карлового мосту. На свято Святого Миколая юні голоси лунали в соборі Святого Яна Непомуцького в Плзні. Як розповів художній керівник і диригент, заслужений діяч мистецтв України Володимир Волонтир, у цьому році різдвяні

концерти хор розпочав із Чехії. І це дуже важливо, оскільки востаннє виступали тут з колективом у далекому 1989 році в Національному музеї Чехії. «Повертаючись у 2016 році із Німеччини із музичного молодіжного фестивалю в Байройті, під час зупинки в Празі виникла думка провести таке турне і дуже приємно, що ці плани реалізувалися. Колектив дуже вдячний сестрам Congregatio Jesu в місті Штекень, які опікувалися їхнім проживанням та харчуванням, та настоятелю кафедрального собору святого Климента, єпископському вікарію для українців в Чехії отцю Василю Сливоцькому, який запросив виступити в Празі», – сказав Володимир Волонтир. І хоч концертів хор має багато, до турне

Виступ мукачівського хору у пражському соборі Святого Климента. Фото Оксани Чужої.

ретельно готувалися, щоб представити чехам та українській громаді традиційну різдвяну програму. І це вдячна публіка оцінила. Чеське турне було тільки початком у низці зимових виступів. 23 грудня колектив дав Великий різдвяний концерт в мукачівському християнському культурному центрі, 25-ого – концерт в римо-католицькому кафедральному соборі Мукачова, 26-ого – в римо-католицькій церкві в Берегові, а потім, починаючи із 9 січня, продовжив серію різдвяних концертів за юліанським календарем.

Оксана Чужа

Соборність у центрі Праги

Активісти у Чеській Республіці приєдналися до відзначення Дня Соборності України та міжнародного флешмобу #УкраїнаЄдина. Українці Чехії зібралися 21 січня на Староміській площі Праги, аби підтримати «Пражський майдан» та спільно відзначити День Соборності. Також вони провели акцію «Stop Putin, stop war». До міжнародного флешмобу «Україна Єдина» приєдналися також Товариство українців у Чехії «Берегиня» та дитячий колектив «Світоч» при товаристві. Вперше у XX столітті українська незалежність була проголошена 22 січня 1918 року IV-м Універсалом Української Центральної Ради, 100-річчя якого відзначаємо цього року, а вже за рік,

22 січня 1919 року на Софійському майдані в Києві відбулася не менш вагома подія – об'єднання в одну державу Української Народної Республіки (УНР) та Західно-Української Народної Республіки, які постали після Першої світової війни в результаті розпаду Російської імперії та Австро-Угорщини. В День Соборності України та 100-річчя IV-го Універсалу Української Центральної Ради, Посол України в Чехії Євген Перебийніс вшанував пам'ять одного з лідерів УНР та авторів Універсалу Михайла Грушевського покладанням квітів до пам'ятної дошки Михайлові Грушевському на пражському будинку у районі Летна, де він певний час мешкав.

Вл. інф.

В Празі є кому заступитися за Україну.

Вишивка залишилась на підвіконні... Назавжди...

Христина Йойкова розповідає про акцію «Вісла», поневіряння в Словаччині, непрості часи у Празі за комуністичного режиму та нинішню дійсність навколо України

ТЕКСТ: Івана ЧЕПКОВА

Вона народилася у 1941 році в селі Лукове, Саноцького повіту, нині – у південно-східній Польщі. Обоє її батьків були українцями, які у 1946 році були змушені тікати і рятувалися у Словаччині від зростаючого тиску польського режиму¹.

У Східній Словаччині у родичів прожила рік, й у 1947 році сім'я втекла до Праги. У 1955 році тато пані Христини був ув'язнений за переховування греко-католицького священика і засуджений на два роки. У 1965 році пані Йойкова почала навчання на природознавчому факультеті Карлового університету. У 2003–2006 роках була головою Об'єднання Українок у Чеській Республіці й донині належить до активісток української громади. На пенсії з 2016 року, живе з чоловіком у Празі.

Дитинство в бурхливі часи

Христина Йойкова, за дівочтва Камінська, народилася 11 грудня 1941 року першою з трьох дітей в українській родині у селі Лукове неподалік Санок на південному сході Польщі. Народилася просто на лінії фронту. З одного боку – совети, з іншого – німці. Вона згадує батьківські розповіді про початок і кінець війни: «Батьки зі мною, тримісяч-

ним немовлям в руках, пробігли тридцять кілометрів задля порятунку. Мама згадувала про той жах, коли населення ховалося по віддалених хуторах у горах або польових бункерах (штабелях або льохах для картоплі), а німецькі солдати витягували і кричали їм, що вони – колаборанти, а потім так само кричали на них совети. З розповіді мами пригадую, що вони ховалися три місяці у чужих людей, і коли вже хотіли повернутися, то люди їх попередили, хай краще туди не йдуть, бо росіяни вже про них запитували: «А хто то є той буржуй?»» Власні спогади вже має аж після прибуття до містечка Воля Мигова, недалеко від кордону зі Словаччиною, на Лемківщині (лемки – етнічні українські горя-

ни, які проживали у Бескидах). Сім'я переїхала сюди в лютому 1945 року. Батько отримав роботу з відновлення державної адміністрації, а також невеликий будинок від держави. Дитячий розум сприймав це все наче гарненьку картинку – невелике затишне містечко з працюючими і дружніми горами, красиві ліси, мальовничі неважкодоступні гори, добродушний собака Бурко, польські дівчатка по сусідству, з якими могла гратися, перед будинком – сад, під ним – гребля на струмочку, а за струмочком тато мав свою канцелярію. До щасливих часів дитинства поступово проникали перші повідомлення про нещастя та жорстокості. Післявоєнна Польща не бажала наявності національ-

Репатріація українців з Новосільців (Сяноцький повіт) в СРСР. Березень 1946.

¹ Даний текст не є історично-науковою розвідкою, яка б детально перевіряла дані, що випливають з розповіді свідка. Це – біографічна розповідь про долю свідка відповідно до його спогадів, записаних у розмові, якщо у примітці не вказане інше джерело. Статтю створили позаштатні співпрацівники «Національної Пам'яті», у деяких місцях вона може бути фактографічно та стилістично неточною та недосконалою. Якщо Ви помітили неточності, Ви можете поправити текст, ідеально у функції «Стежити за змінами», доповнити коментарями і надіслати за електронною адресою admin@memoryofnation.eu. Текст у електронному вигляді знайдете за посиланням <http://www.pametnaroda.cz/story/jojkova-kristina-1941-4348>. Дякуємо.

Христинка як наймолодша із польськими дівчатками на свято Божого Тіла у Волі Мигової 1945 року.

них меншин та етнічних груп, будувала національну державу. Суперечки та боротьба за цю територію на межі трьох країн тривали вже багато років, і тепер до них долучився й той фактор тоталітарної влади, що зміцнювала свою силу. «Почали обходити комісари з Радянської України та переконувати людей, особливо багатих господарів, переїхати до України. Один господар, чие ім'я я вже не пам'ятаю, мав велику ферму, бо працював в Америці, був дуже добре технічно оснащений, зібрав сім'ю й пожитки і відправився в Україну. Вже десь за Львовом він втратив все. Дружину та дві дочки відвезли кудись до колгоспу. Лише через декілька років він повернувся додому просто померти. Про це розповідалося у нашій сім'ї...» Тиск та напруга постійно зростали. Деякі перші добровільні переселенці не мали послідовників, тому що з радянської України не приходили добрі вісті. Відповідно до диктату з Варшави та Москви були вжиті жорстокіші заходи, наприклад, залякування. «Десь взимку 1946 року обійстями ходили групи польських військових і спонукали сім'ї виїхати. Це ще не була та операція «Вісла» (насильницьке виселення осіб української національності і етнічної приналежності навесні 1947 року – прим. ед.), все ще тільки «добровільне виселення». Прийшли до нас, і один із тих солдатів розповідав, як вони виганяли якусь сім'ю, а вона заперечувала, тож йому довелося вбити дитину в колісці. Що він просто вивернув дитині шию, що лише хруснуло, і все. Я страшенно його боялася. За пагорбом вони витіснили, а потім спалили все село Манів, я пам'ятаю оте нічне небо червоне. Люди вже боялися, вони тікали пішки і на возах. Більшість з них відвозили в райони на північному заході Польщі, звідки перед тим вигнали німців. Багато людей втікало до Чехословаччини, головним чином до околиць Опави». У навколишніх горах оперували сотні Української Повстанської Армії, і польська армія витісняла її лише з незначним успіхом. Це пояснювалося підтримкою

народу, особливо української національності. Були численні кровопролиття з обох боків, жертви серед цивільного населення. «8 травня 1946 року приїхали по тата, забрали також брата дідуся. Вивели їх на край ущелини. Це була польська армія з поліцією. Над тою ущелиною їх роздягли догола і весь день їх там над річкою допитували, чи мають вони контакти з Української Повстанською Армією, погрожували застрелити їх і викинути в річку. Врешті-решт увечері вони відпустили їх, нічого їм не довели, але сказали, що ще прийдуть порозмовляти», – розповідає свідок.

Вже йдуть! У вас двадцять хвилин!

«Наступного дня, 9 травня 1946 року, мама сиділа на низенькому віконечку і щось вишивала, а я гралася на лавиці під тим вікном. Тато прийшов від церкви. Там розташовувався його кабінет, але його вже спалили повстанці. Дорогою приїхав віз, запряжений кіньми. З нього вистрибнув пан. Це був поляк. Він крикнув нам: «Вони вже їдуть! У вас двадцять хвилин! Там когось уже вбили!». Батько швидко зайшов до хати, взяв оці кілька фотографій, документи, буханець хліба, дві консерви, мама на оте відчинене вікно відклала свою вишивку, на своє плаття одягла ще одне плаття, взяла мене за руку. Ми сіли на того воза. Приєднався тато, і ми поїхали».

Запланували подорож до родичів: «Це було п'ятнадцять кілометрів від кордону, ми їхали нібито в гості, наче на малий прикордонний рух. До села Видрань неподалік Меджилабірців до цього був висланий парохом татусів старший брат, греко-католицький священик. З ним у парафії вже мешкав молодший брат з дружиною і дитиною, і мати цих братів, моя бабуся. На кор-

доні під час контролю батько говорив із митниками, що ми їдемо тільки у гості, відкрив консервну банку, нарізав хліба і запропонував їм. Тато казав, що тоді він дуже нервував, бо не знав, чим це все закінчиться. Той пан на фірі розпрощався з нами на кордоні, і далі ми вже йшли пішки через Палоту до Видрані. На пагорбі я побачила дядька у його рясах, і побігла одразу до нього».

Це була втеча в останню хвилину. Дядько батька не встиг. Пізніше його жорстоко катували, а його вагітну дружину із 14-річним сином депортували до Сибіру. По дорозі її під час пологів викинули з потяга на платформі десь за Львовом, син провів у вигнанні 30 років. «Сестра бабусі прийшла додому, і зна-

Христинка з мамою та родичами, Воля Мигова 1945

йшла в стозі соломи вбите сімейство, її саму схопили і ув'язнили. Ні за що. Невинувату. Вона ніколи більше не хотіла бути в Польщі українкою, страшенно боялася. Дядька, який був одружений із полькою, вбили поляки разом із двома дочками». З тих пір у сім'ї більш ніхто не розмовляв польською мовою, хоча всі її знали, а батько знав і любив співати польські народні пісні.

Христина перед будинком посеред родини, друзів і сусідів, Воля Мигова 1945.

Утікачі біля будинку

Кількість нелегальних перетинів кордону зростала. Населення під тиском з боку польської армії та «міліції обивательської», за сприяння радянської НКВД, втікало від жорстоких депортаційних акцій до найближчої Чехословаччини, і там ховалося в прикордонних лісах. Чехословацька армія, Служба національної безпеки та місцева Фінансова жандармерія повертали біженців, з більшим чи меншим успіхом назад до Польщі.

Христина з батьками залишалася із дядьком у парафії до весни 1947 року. Поступово надходили погані новини з дому, хоча той був неподалік, за горою. Вночі часто кордон освітлювало зловісно-червоне небо від пожеж у селах на польській стороні. Сама вже не пам'ятає, як її батьку вдалося пояснити такий тривалий візит у гості у рамках простого прикордонного руху. Чехословацька влада багато разів контролювала іноземців, і підозри у підтримці бандерівців весь час висіли в повітрі.

В околицях лісів навколо Меджилабірців переховувалося біля трьохсот лемківських горян, які втекли з Польщі. Їх вистежила армія разом із Фінансовою жандармерією, і змушувала їх повернутися назад. Лемки відмовлялися. Казали, що краще оберуть смерть, ніж повернення. Їм було обіцяно, що зможуть залишитися у навколишніх селах, якщо вони вийдуть зі схованок. Але армія не виконала своєї обіцянки. «Прикордонна дорога вела неподалік нашої парафії до переходу до Польщі та Радянського Союзу. Коли утікачі вийшли з лісу, їх обступив військовий конвой, та повів їх до кордону. Безпосередньо я цього не

бачила, але бачила реакцію дорослих. У той час у гостях у дядька був отець Сабол з греко-католицької церкви, і він, коли побачив все це, бився головою об стіну зі словами: «Боже, як Ти можеш на це дивитися?» Ті словацькі солдати плакали, несучи дітей на руках, допомагали тим старим, те, що мали, те їм дали, приносили їм їжу. Горяни вже з усім погоджувалися, виглядали жалюгідно після перебування в лісі, бідні, на справжню втечу не мали грошей, один мав коня, один – коня, інший – воза або тачку якусь, деяких літніх людей ті солдати несли на спині. Це було жахливо!»

У квітні 1947 року почалася польська операція «Вісла». Цілі села з українським населенням, у тому числі поселення і хутори лемків і бойків, були оточені польською армією і ополченцями. Людей депортували або в радянську Україну, або на північний захід, на нові території, які спорозніли після вимушеного виселення німців. Залишалося лише питанням часу, коли сім'я тимчасових мешканців на видранській парафії буде повернута в Польщу, а звідти, в кращому випадку, «тільки» депортована в невідомому напрямі. Хтось із місцевих людей, які працювали в Празі, порадив їм: «Ідьте до Праги, там знайдете роботу і допомогу».

І ти вже тут, Тадею?

Рівно через рік після втечі з Польщі, 9 травня 1947 року, сім'я пані Христини виїхала з Видрані до Праги. Вона згадує свої перші враження від великого міста, де уперше в житті побачила автомобіль, згадує першу подорож трамваем від «Вілсоняку» (головного залізничного вокзалу) на Жижков прекрасним сонячним днем, на тиху вулицю Єсеніову, де

Нині у Волі Миговій про українське населення нагадують лише поодинокі пам'ятники, наприклад, на греко-католицькому цвинтарі...

батько мав знайомих. Українсько-чеська пара, Стефан і Боженка, від першої привітальної фрази «І ти вже тут, Тадею?» аж до поселення до окремого житла, допомагала їм як у перші дні, так і пізніше, у всіх практичних справах, необхідних для початку життя в новому середовищі. Все було інше і краще. У повсякденному житті і у спілкуванні з органами влади вони мали глибше розуміння, бачили культурніше і дружніше ставлення, готовність допомогти, порадити, ніхто їх не принижував, ніхто їх, як перед тим у Словаччині, не боявся. Загалом вони відчули дружню атмосферу Жижкова, тихого празького району, повного ремісників із добросусідськими відносинами, де всі один одного знали. Хоча на самому початку жодного комфорту не було. У одній кімнаті їх спало сім. Батько незабаром знайшов роботу у місцевого столяра та винайняв невелику квартиру, де вони вже проживали окремо. Мама чекала брата, сім'я заспокоїлася і почала нормально функціонувати. Лише смуток зі спогадів на старі жахіття і про тих, хто загинув, залишилися.

Потрібно було зблизитися із навколишнім середовищем. «Діти гралася на вулиці в кулі, а я їх зовсім не розуміла. Тоді маленька дівчинка, Кветушка вона звалася, взяла мене за руку, ми сіли навпочіпки, і вона показувала мені, – це куля («кулічка»), це – ямка («дулек»), а це – дім («дум»). Вона стала моєю першою вчителькою чеської мови. Я була щасливою, що діти мене сприйняли. Люди в будинку і по сусідству зберігали спочатку дистанцію. Батька знало багато людей серед іммігрантів, і у нас було доволі шумно, коли вони у нас ночували. Часто вже навіть не було місця, і хтось мусів спати і під ліжком. Одного разу прийшла пані Маркова з нашого будинку і сказала: «Нехай діти йдуть спати до нас». І так нам почали по-сусідськи допомагати».

Переслідування та тюремне ув'язнення

Батько мав зв'язки з групою парафіяльних священиків у церкві Святого Кли-

Пам'ятник польським міліціонерам у Волі Миговій, які змушували лемків до переселення, але загинули під час цієї етнічної чистки.

мента на вулиці Карловій. Вони мали контакти в МЗС, і допомагали утікачам з документами. Батьки були також без документів. Оскільки вони походили із небезпечної і дуже контрольованої зони, то їм порадили скористатися репатріацією волинських чехів, щоб легше отримати документи. З наближенням «переможного Лютого» (приходу комуністів до влади у Чехословаччині у лютому 1948 року – ред.) ситуація для українців не мала добрі вигляди, і батьки, як і багато празьких українців, обговорювали переїзд до Канади. У Словаччині відбувалася політична криза, греко-католицьку церкву переслідували, але всупереч цьому дядько-священик відмовлявся виїжджати. Молодшого брата також не вдалося переконати, а батько не хотів їхати без них. Після «гарячої словацької осені» двоє братів були арештовані на Різдво 1947 року. Ідея еміграції до Канади таким чином відпала сама собою.

«Молодшого дядька відправили на півтора року до трудового табору десь в Ілаві. У Словаччині залишилася бабуся з невісткою та онуком. Їм не дозволяло-

ся дати вісточку нам до Праги. Місцевий листоноша, утім, таємно надіслав телеграму, і тато привіз їх у ті наші 12 метрів квадратних на Жижков. Взяв ще одну роботу, чистив локомотиви, щоб прогудувати ці дві сім'ї», – розповідає пані Йойкова.

«Старший дядько, священик, зник і довгий час ми нічого не знали про нього. Мама шукала його по всій Словаччині, по кошицьких, прашівських, братиславських тюрмах... Приїхала знову до Кошиць. Там до неї на вулиці звернувся невідомий пан. Він казав, що працює охоронцем у в'язниці, мовляв, дядька знає, що він у кошицькій в'язниці, але вони це матері, мабуть, не скажуть. Він був ув'язнений без суду. Як довго цей період тривав, я не знаю. Не знаю, чи був він один раз засуджений або двічі, але пам'ятаю, що у 1953 році в Братиславі відбувся великий суд. Я була там із мамою і молодшим братом. Він був ще немовлям, мама ходила годувати його із зали суду, я колисала його у візочку. Дядька звинувачували у допомозі людям емігрувати до Канади. Свідчили проти нього якісь кочові цигани, але й,

на жаль, один місцевий учитель. Дядько отримав дев'ять років Леопольдова». На рубежі 1954 року батьки зіткнулися з важким рішенням. Один зі словацьких греко-католицьких священиків кілька років переховувався від переслідування. Змінював різні місця за допомогою інших людей. Батька також просили допомогти. Христина згадує, як вони розмовляли про це з мамою. «Вони переховують священика, їм потрібно його хоча б на чотирнадцять днів сховати у нас. Я відмовитися не зможу, але якщо нас схоплять, то закриють і мене». І мати на це сказала, що ми не можемо відмовити. Він був у нас не чотирнадцять днів, а півроку, і мій малий брат знав, що має казати: «Сховайтеся, отче!», коли хтось дзвонив у двері». Переховуваного священика пізніше заарештували, і 22 серпня 1955 року вранці приїхали також і по батька. Пізніше сім'я дізналася, що його зрадив найкращий друг, вчитель. Весь час стежив за ним, все фотографував і про все доповідав «відповідним органам». Батько опинився за ґратами у Рузині, готувався великий процес. Врешті-

Христина Йойкова під час демонстрації перед російським посольством у Празі, осінь 2004 року.

решт, він не відбувся у запланованому масштабі, вироки були м'якшими. Напевно, це було пов'язано із відомою хрущовською промовою у 1956 році про культ особи. Священик отримав чотири роки, батько – два. «Коли батько повернувся з в'язниці, то на Кулатяку (празька Площа Перемоги, ориг. «Вітез-не Намнесті» – ред.) випадково зустрів того пана вчителя, і не відповів на його привітання. Він того ж вечора вискочив з вікна – не витримав цього», – розповідає свідок.

Коли я це все згадую, сльози завжди течуть

«Коли тата забрали, я пішла підпрацьовувати – щосуботи і щонеділі на виробництві пружин у Гостіваржах. Там, коли люди дізналися, що мама залишилась одна з трьома дітьми, керівник приписував години. Я принесла зарплату – п'ять тисяч чехословацьких крон. Я навіть не можу сказати, що це були за гроші. Кожного разу, коли про це згадую, у мене сльози течуть. Співробітники запрошували мене додому, пропонували їжу та різну дрібну допомогу. Все це допомагало нам вижити протягом дев'яти місяців, коли мама не могла ніде знайти роботи. Пізніше вона мені розповідала, як її забирали на допити вночі автомобілем у Брди. Викинули її з машини, через деякий час знову потягли в машину, іншим разом прийшли до неї на роботу... Згодом знайшла місце на підприємстві «Спофа». Там її забрали, а вона зовсім не знала, чи повернеться і коли, а вдома – троє дітей і бабуся, хвора на серце. Захистив її працівник відділу кадрів. Сказав, що якщо її турбуватиме хтось ще, хай йому скаже і він втрутиться. Є завжди хороші люди, і серед них. Мама сильно вірувала. Вона була сиротою, її виховували черниці, весь час молилася, і це давало їй таку силу, що вони не наважувалися її діставати».

На перше сумне Різдво, яке вони зустрічали без батька, з'явилася пара, пан і пані. Вони принесли гроші, м'ясо, фрукти, все, що потрібно було для Різдва. Це була збірка серед українців. Постояли хвильку у вітальні, і пішли. Майже не встигли подякувати їм і спитати ім'я. Через багато років Христина випадково зустріла ту пані. Вони стали друзями, і Христина допомагала пані Анделі у її самотньому житті до її останніх днів.

«До середньої школи, тоді одинадцятирічної, мене прийняли ще до батькового ув'язнення. Я ходила до школи на площі Сладковського. І від вересня до березня кожної п'ятниці, а потім кожні два тижні, пані директриса завжди об 11 годині кликала мене «на килим». Повчала, щоб я люб'язно усвідомила, що батька ув'язнили за зраду батьківщині. Я думаю, йшлося про підготовку виклю-

чення мене зі школи. На щастя, цього не сталося, можливо, через оту промову Хрущова. Одного разу я не витримала, і сказала їй, що батько нічого злочинного не зробив, тільки у нас переховував греко-католицького священика: «Відповідно до Конституції, у нас – свобода віровизнання. І Ви маєте це знати. Під час війни Вас ув'язнили як єврейку, і Ви також була невинна». Відтоді більш не викликала мене, але й не дала рекомендації на навчання у вищій школі, не підписала мою заяву. До університету я вступила аж у 1965 році, коли вже була одруженою і мала двох дітей».

Христина вивчала біохімію і працювала у цій сфері все життя. Відгомін темних часів долинув аж до покоління онуків. З початком навчання мав проблеми і її син, коли у 1981 році майже не зміг вступити до вищої школи, хоча й мав у навчанні дуже хороші результати. З його кадровими матеріалами до школи надіслали й матеріали на дідуся. Христині у цьому зізнався один із вчителів. Схвильована мати вимагала справедливості аж у Міністерстві освіти. «Хоча аж до Мартіна (місто в Словаччині – ред.), але, врешті-решт, вступив до вищої школи. Але це була боротьба», – додає сьогодні з посмішкою.

Життя громадське

Хтось зі знайомих запросив її до спортзалу на Вишеграді до танцювального гуртка. Чи то був хоролий спів? Нічого їй це не говорило, вона взагалі не мала бажання йти до чогось такого, але врешті-решт запросила чеську подругу, і вони пішли. «Я зустріла там свого майбутнього чоловіка, якому було тоді 23 роки. Йшов 1958 рік. Коли ми всі там зібралися, було нас близько двадцяти. Більшість – українці, решта – чеські друзі. Спочатку нікому не хотілося на це йти, але згодом нам стало приємно й цікаво збиратися, бо доля у нас була схожа чи однакова. Ми вже жили чеським середовищем, але тут було інакше. Якщо хтось мав якісь претензії до українців, нам всім було важко це сприймати».

Хор Святого Володимира зібрав навколо себе діяльність празьких українців. Це було одне із небагатьох місць, які тодішній режим толерував, і навіть дещо підтримував. Концерти, спів на богослужіннях в церкві святого Климента, шевченківські поетичні вечори, новорічні свята, а також спільні спогади, жива пам'ять і обізнаність про українські сліди в чеській історії. Але хто б думав про якісь там сліди? Усе «советизувалося» до такої міри, що чехи давно вже й перестали розрізняти, де українець, а де – росіянин.

Як відомо, спільний клопіт – це вже тільки половина клопоту, але й він веде людину до когорти однаково «недо-

Фото Христини Йойкової на виставці «Ми тут не самі: нариси про наші меншини», яке організувало об'єднання «Пост Беллум» у Будинку Національних Меншин у Празі наприкінці 2016 року. Фото Мартіна Фріча....

сконалих». Ще кілька хвиль біженців, включаючи останню, принесли нових утікачів. Христина з важким серцем сприймала і сприймає означення в об'єднанні України в Чеській Республіці. Вона погодилася, і сумлінно виконувала це завдання три роки.

Озираючись назад

Що її вело назад до країни, де провела дитинство? Чарівність бескидських полонин, з довгими краєвидами на самотні хутори та селища зі старовинними дерев'яними церквами? Або людина несвідомо якось не вірить, що ті жахіття дійсно сталися, і має приїхати сюди знову й переконатися? «Мене вабило туди дуже сильно, і виявилось, що я не сама, хто туди повертається. Ян Курак, також вимушений емігрант, навіть написав книгу про Волю Мигову. Він пише: «Для мешканців Бескид (пол. Бєщадзі – ред.), які від правіків тут проживали, кожна п'ятка землі, кожна межа, кожен шматок лісу були найдорожчими. Протягом століть через цю територію пройшли різні нещастя, холера, чума, голодомор, татарські орди, армія Ракоці, російські війська, обидві світові війни. Українські горяни після цих нещастя відновлювали сили, з руїн підіймали свої будинки і жили далі на своїх давніх землях. Але прийшов сталінізм. Він знищив все те, що було людське, Бескиди перетворилися на пустелю. Будівництво етнічно чистої держави знищило

тисячі людських життів, політика реалізована за допомогою вигнання всього населення, безповоротно знищила все – культуру, традиції, звичаї. Собак із собою на заслання ніхто не брав. Вони охороняли порожні господарства та подвір'я, доки їх не розірвали вовки». Сумний вигляд краю, мешканці якого були виселені, невимовний. Безповоротно зруйновані багатівкове багатство, корисні і значущі речі та історії. «Я хотіла побачити парафію у Видрані і пройтися знову дорогою через Палоту аж до Волі Мигової. Навіть без покажчиків я впізнала це місце. Навіть не знаю, як. Можливо, завдяки річці і струмку. Там залишився тільки старий сарай нашого сусіда. Зараз там живе місцевий лісник, і я йому показувала – тут була синагога, а тут – лісова хата, ось тут – лісопилка, гміна, а за нею – церква, а там – школа. З нашого будинку залишився лише фундамент. Раптом на мене прийшов такий смуток, що я повинна була негайно їхати звідти».

Будинок, ландшафт у серці

Ми говоримо про те, де людина насправді має дім у діаспорі, про те, що дім – не тільки чотири стіни і одна вулиця. Ми погоджуємося, що основою для відчуття дому і стосунку до нього є сім'я. «Я завжди захоплювалася моїм батьком. Він походив із родини, де було дванадцять дітей, і був дуже талановитим. Гарно співав, і якби наше життя не було пов'язане з еміграцією, обов'язково б знайшов своєму таланту належне використання. Він був дуже

здібним до організації, люди його шанували, і він міг багато чого зробити для них і ризикувати також заради них. Коли ми ще були в Польщі, і він дізнався, що євреї, які переховувались в лісових печерах, перебувають під загрозою, не вагаючись поїхав п'ятнадцять кілометрів вночі верхи на коні, щоб їх попередити. І це врятувало їх. Це був величезний ризик. Його сила та оптимізм завжди мене надихали. Він часто казав: «Нічого страшного не відбувається. Поки у нас є дві руки – значить, живемо». Я ніколи не мала відчуття нещастя чи смутку, що у мене немає іграшок, як у інших дітей, завжди у нас виравав оптимізм. Сім'я була відмінною підтримкою. Все, чим жили мої батьки, я поділяла з ними. Це був величезний дар для мене. Він допомагав мені все життя не брати до уваги дріб'язкові речі».

Домом може бути і мелодія, запах традиційної їжі, все, чим варто поділитися, насолоджуватися і передавати далі. «Я вже точно не пам'ятаю, в якому році то було, але на Різдво я почула українську колядку. Під вікном стояло близько двадцяти людей, друзів, українців, які проживали тут, у Празі. Вони прийшли на Щедрий вечір до нас. Не було місця всім сісти, сиділи на підлозі, тихо співали колядки, і це було чудово. Там було видно, як ті люди зможуть підтримати, як їх то разом тягло. Українці співучі, у сім'ях весь час співалося під час приготування їжі. Наприклад, вареники (торбинки з тонкого тіста) з різними начинками, на Різдво не м'ясною,

а сирною або капустаною. Або голубці (м'ясна суміш із рисом у капустаному листі) – завжди готується цілий горщик для багатьох людей».

Ми погоджуємося з тим, що забирати від людей їхній дім – це серйозний злочин. «Людина мала б жити там, де вона народилася і виросла, а якщо вона вирішить покинути домівку, це має бути її власне рішення, її власна воля. Якщо це робиться примусово, це викликає у людей гнів, обурення та ненависть. Я подумала про це, коли бачила телекадри з війни в колишній Югославії, коли солдат через вікно застрелив жінку, яка готувала над плитою їжу. Неймовірна ситуація, це люди мають зійти з розуму, щоб так вчиняти.

Лише за минулі вихідні я випадково зустріла трьох чехів і чешок, які мають одного з бабусь чи дідусів української національності. Ми всі у нашому просторі настільки змішані, що комічно говорити про те, хто має яку національність, не кажучи вже про те, щоб з того впливали якісь переваги з правом вирішувати долю інших.

Я ніколи не приховувала, що я – українка, але в той же час я заявляю, що ніде вже інде, ніж тут, у Чехії, більш не хотіла б жити. Я навіть стверджую, що це найкраще місце для життя в світі. Затишна улоговина, саме те, що людині потрібно. Але коли щось погане відбувається в Україні, хвилююся і боюся. Весь час намагаюсь роз'яснювати всім, як ситуація в Україні виглядає насправді».

Оптимізм пані Йойкової надихає й її друзів та родину. З колегинями з ОУЧР та українцями у празькому ДНМ, 2010 рік.

Племінниця автора

«Щедрика»:

Нам забороняли спілкуватися з Леонтовичами

ТЕКСТ: Ольга МАЛЬЧЕВСЬКА¹

ВВС Україна розшукала у Чехії родичку українського композитора Миколи Леонтовича, який подарував світу різдвяного «Щедрика». Пані Марія Леонтович-Лошак – називає автора «Щедрика» своїм дядьком по татові, сама вона – відома у Чехії скульпторка та володарка престижних премій. Утім, досі пам'ятає українську, репресії комуністів щодо батька-стенографа Центральної Ради та заборону спілкуватися з родиною дядька; та, попри поважні 90 років, навіть заспівала рядочок улюбленої щедрівки. Скульпторка, медальєрка, реставраторка Марія Леонтович-Лошак народилася 17 березня 1927 року у Празі. Членкиня об'єднання чеських образотворчих митців Mánes, празького об'єднання художниць Femina, Володарка премії ім. Рудольфа II. Її твори зберігаються у приватних колекціях і музеях Чехії, Словаччини, Франції, Англії, України та Росії.

Ми зустрічаємося на околицях Праги. До непримітної теперішньої оселі скульпторки не потрапити без допомоги і дозволу її родичів – останні кілька років пані Марія мешкає у будинку для літніх і має серйозні проблеми зі здоров'ям. Донька Іванна розповідає про це з болем – каже, що приїжджає до мами майже щодня, та що це єдиний спосіб забезпечити для неї цілодобовий нагляд лікарів. Вона єдина працює у родині. Старша донька пані Марії також у цьому ж будинку, в одній палаті з мамою. Сам будинок охайний, хол зовсім не схожий на лікарняний – з плетеними кріслами й картинами. Та пані Марія майже не ви-

Марія Леонтович-Лошак демонструє свої твори – улюблені звірятка.

ходить з палати. Увесь її світ зараз – ліжко біля вікна, в яке вдивляється блакитними очима. І столик з медикаментами. На ньому – дві улюблені скульптурки звірят, які прославили її у Чехії, та українська книжка «Лис Микита».

Академії та зоопарк

Пані Марії важко говорити, тому спілкуємося втрьох – двома мовами: з нею – українською та з дочкою Іванною – чеською. «Я працювала скульптором і мала дуже гарну майстерню, на зразок французької. Спочатку навчалася в українській академії, потім у чеській. Після війни до академії брали тих, хто мав перерване навчання. Мені подобалося ліпити і малювати. Малярству навчив чоловік. Майже за кожну роботу я отримувала якусь нагороду, за портрет, за фігурку. На жаль, ми мусили майстерню закрити – вона не була наша, а власник хотів її реконструювати, тому ми не могли там залишитися

і виїхали. Перших звірів я створила десь у 25 років. Але взагалі я їх робила близько 15 років. Для цього я ходила у зоопарк. Щодня. Я вирішила виліплювати звірів, тому що не хотіла робити соціалістичний реалізм. А також писала портрети. Я зробила медаль із портретом Шевченка. А, власне, на звірів надихнув професор Стаховський, він навіть також ходив зі мною до зоопарку. Він був професором української академії, доки та існувала – у самому центрі, в Празі-1, на вулиці Конвіцке. Але її згодом закрили, і я закінчила чеську Академію мистецтв, що в Празі-7», – розповідає пані Марія.

Її донька Іванна додає: «Це наш тато, мамин чоловік, встиг закінчити українську академію. Тато теж навчався і в чеській академії, і в українській. Але тато старший. Отже, він має диплом ще й української академії. Я знайшла в інтернеті перелік учнів тієї української академії, мами там

¹ Мальчевська О. Племінниця автора «Щедрика»: нам забороняли спілкуватися з Леонтовичами // ВВС Україна, 2017. – 24 грудня. Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/features-42471097>.

немає, а тато є, – бо він встиг її закінчити. Потім він був асистентом у професора Покорного у чеській академії».

Утікач-Леонтович

Марія Л.-Л.: «Мій тато [Іван Леонтович – Ред.] походить із Галичини, вивчав теологію. Він був стенографом Української Центральної Ради (у 1917-1918 роках – Ред), тікав від більшовиків. Спочатку тікали аристократи, потім уже всі тікали. Згодом (у 1945-1948 роках – Ред.) він був стенографом Національних Зборів (парламенту) Чехословаччини. Але він багато не розповідав нам про це і про політику. Найважче у житті було, коли тата посадили до в'язниці на 5 років (1948-1953 роках – Ред.) Спершу я намагалася його сховати. Процес був сфабрикований. Але потім його все одно заарештували. Я ходила його провідувати, це було небезпечно. Але мене захистили чехи з Академії, де я вчилася».

Іванна Л.: «Дідусь утікав з України від більшовиків. Йому було дуже тяжко, він не мав тут громадянства. В Україні він був шанованим учителем. І намагався викладати тут, але то було дуже важко. Але тоді все їхнє покоління тікало від більшовиків – українці, росіяни і навіть дехто з Литви. Власне, архітектори-утікачі заснували район Бубенеч в Празі-6. Чехія часів Мазарика багато допомагала Україні і тим, хто ховався від більшовиків. Мій тато-чех (чоловік пані Марії – Іван Лошак – Ред.) – допомагав українцям, як і мамчин тато. Мамин тато відмовився від того режиму і мріяв повернутися до України, і що Україна буде вільна. Тому багато допомагав українцям, ми тут співали українські пісні і славили українське Різдво – робили все, ніби ми в Україні були. З 1918-го року він все життя борювався за вільну Україну, але до проголошення незалежності не дожив, помер у 70-х. Ну, а ми вже навчалися тут, чеською, від мами й дідуся розуміємо трохи українську, а з російської я мала одиницю» (Іванна сміється).

Муза українського художника

Іванна Л.: «Маму малював український художник Юрій Вовк. Він був професором чи твоїм однокурсником, цей Юрій Вовк?»
Марія Л.-Л.: «Це був найкращий ілюстратор, усі його праці в галереї на Страгові. Як ми познайомилися? Ми ходили до Левицьких – Борис Левицький грав на фортепіано, а я співала. Його пані була також скульпторкою. І, здається, там я з Вовком і познайомилася. Мені було років 23-25, не більше».

Поросся і подорож до України

Іванна Л.: «Вона була лише раз. Я пам'ятаю, що ми жили в Дубриничах (Закарпаття). Тато мене посадив на поросся, воно скакало, а я хапалася за вуха. Дядько мене якось спіймав. Це поросся кожен день ламало паркан, а хлопці його зранку знов ставили. Це були десь 65-66 роки, літо. Більше ми не їздили, тому що у мами не виходило. Тут була робота. Мені було 4,

а Марунці – 6. Мама виставляла роботи – цих звірят. Ось слоник з жирафом. І звісно, багато реставрувала за комуністів, бо нам потрібно було щось їсти. Я їй допомагала. Реставрувала майже всі пам'ятники, які є в Празі, це робилося вручну на місці. Сьогодні їх відвозять краном у майстерні. Реставрувала з колегою пам'ятник Палацькому, Ірасеку, Манесові...

Мистецтво і комуністи

Іванна Л.: «Тато (чеський маляр і скульптор Іван Лошак – Ред.) також робив цей соціалістичний реалізм. Він закінчив працювати в академії як асистент, оскільки не хотів вступати до комуністичної партії. Тому він не міг стати професором і перейшов до Пржібрами, оскільки був видатним художником. Було важко стверджувати себе як художника. У Пржібрамі йому запропонували роботу – пропагувати рудникові шахти. Тато був задоволений, мав там велику майстерню. У Празі він також мав гарну майстерню, де малював і робив скульптури, створив там для міста Пржібрам статую металурга та шахтаря, яка досі стоїть у центрі міста, це дуже реалістичний пам'ятник. Відтак, їхній шлюб був частково розділений, але Пржібрам не так далеко, тож тато приїздив двічі чи тричі на тиждень. Я пам'ятаю його таким жвавим! Власне, він ніколи не був старим. Він не встиг постарішати».

Розкидані Леонтовичі

Іванна Л.: «Наші родичі з татової сторони померли. Брати померли. Друга частина родини – з маминої сторони – ті Леонтовичі в Канаді – ми з ними спілкуємося листуванням через маминого брата. Мама має одного брата ще живого, другий – помер. Вони по світу. Деякі Леонтовичі є у Польщі. Зараз ми знайшли через інтернет одного мого двоюрідного брата. Вони не приїздили до нас, але планують. В Канаді є двоюрідна сестра Наталка, вона нам прислала «вітання», що наших хотіла б побачити. Вони нас знайшли десь у 1990-92 роках. Вони дуже не хотіли говорити з нами про політику. Знайшли нас, коли мама саме отримала нагороду ім. Рудольфа II. Вона робила виставку тут з мистецькою групою Femina, це були чудові пражські майстрині. Засновницею була пані Ольга Вогнутова, пані Ружічкова, пані Забранска. Нагороду вони отримали як група. Основною роботою мами на той час була реставрація.

Заборона спілкуватися з рідними

Іванна Л.: «Власне, ця двоюрідна сестра, що живе в Канаді, не могла контактувати з нами за часів комуністів. Мама боялася і мала заборону. Комуністи ходили у майстерню до мами, вона удавала наївність, говорила з ними як дитина. Вони нас не чіпали. Але це було неприємно. Контролювали. Мама у 50-х деякий час ховалася від поліції советів, але вона вже тоді навчалася в Академії, і там її захищали. У неї були однокурсники з академії, деякі з них стали

комуністами, але вони буди друзями. Однак, ніхто з них ніколи не кликав маму до партії, хоча вони і працювали разом, щось реставрували. Вони добре ставилися до мами. Утім, вони знали про дідуся, маминого тата, тому маму до партії не гукали. Вони їй трохи допомагали, мама отримувала якусь роботу, але це не було пов'язано з партією».

Де роботи тепер

Марія Л.-Л.: «Усі мої роботи зараз у скульптора Мудронки за Прагою, він зберігає їх. Але ми хочемо зробити виставку». Іванна Л.: «Деякі роботи вдома. Я хочу провести виставку в музеї – Середньочеському, я там працюю. Але побачимо, чи це мені вдасться. Дещо я туди вже віднесла, але більшість робіт вдома, у моєму кабінеті. Вони не представлені у депозитарії. Це тільки для цієї виставки. Я буду просити грант у Міністерстві культури Чехії. Це буде перший такий проект, де можна подивитися усі мамині роботи. Адже мама також декорувала порцеляну. Казала, що десь дома є комплект з 10 картин з Банске Штявнице. А ще – кераміка: теж різні звірята. Це дрібна пластика. Всі вони однакового розміру, лише коза більша».

Лебеді

Майстерні її немає вже близько 8 років. Там була також величезна скульптура, вона зараз у галереї Франтішка Дртікола в Пржібрамі. Також там є великий фонтан. Врешті, у Пржібрамі працювали і тато, і мама. Фонтан тоді був на верхній площі, де він зараз – не знаю, проводили там реконструкцію. Там були фігурки перед садочком з бронзи чи опаленої глини. Напевне, з глини, бо їх розбили діти. Але існує модель. А також були лебеді. Великі гарні лебеді. На їх основі мама зробила рельєф».

Пам'ять про Миколу Леонтовича

Марія Л.-Л.: «Композитора? То мій дядько. Вони його вбили. Пісні його вчать у школі музичній. То сучасник мого батька, його брат. Я співала в хорі імені Святого Володимира, то був дуже престижний хор Чехословацького Радіо. Там я почала співати сопрано. Пані професорка казала, що я маю голос з якимось забарвленням – я вже й забула (сміється). Тато нас багато вчив співати українською. Улюблений твір був, звісно, той різдвяний «Щедрик» його брата – мого дядька Леонтовича. Приспівати я вже не вмію (сміється). Хоча... «Щедрик-щедрик, щедрівочка, прилетіла ластівочка...» Пані Марія проспівала ці два заключні рядочки щедрівочки для BBC Україна влучно в ноти, попри вік, і на її очах – та очах її доньки Іванни – виступили сльози.

Наприкінці розмови Марія Леонтович-Лошак каже, що найбільше шкодує, що здоров'я не дозволяє їй вільно пересуватися, бо інакше вона би таки організувала виставку в Україні, якої там досі ніколи не мала, і про яку досі мріє.

Земан 2

Поляризація Чехії та статус-кво для України

ТЕКСТ: Ольга ТАНАСІЙЧУК

Інтрига другого туру виборів у Чехії завершилася. Рахунок 51,36% голосів у Земана проти 48,63% у Драгоша, хоча опонента старонового президента підтримали четверо суперників із першого туру, кожен із яких «взяв» майже 10 відсотків голосів. Для українців результат не особливо присмний, але не трагічний і не несподіваний. Ніколи раніше вибори лідера відносно невеликої європейської країни не привертала стільки уваги в Україні, що чимало українських ЗМІ навіть відрядили до Праги своїх спеціальних кореспондентів.

До останнього спостерігачі перебували в непевності щодо шансів претендентів на президентське крісло. Різниця дійсно виявилася зовсім невеликою – якихось 152 тисячі голосів. За колишнього президента Академії наук голосували більшість регіональних центрів, підтримали і столиця Прага, центральна Чехія. За Земана були лише Острава, Іглава, Усті-над-Лабем і Карлові Вари, райони Сілезії і Моравії. Їржі Драгош визнав поразку вже за 2 години після завершення голосування, побажав Земанові здоров'я і сил, а також заявив, що не залишить велику політику. «Ми не перемогли, але ми не програли. Я переконаний, що наша енергія не зникне і залишиться тут. Я не йду із суспільного життя, я залишаюся», – сказав він своїм прихильникам. Більше 48 з половиною відсотків голосів – безумовний успіх для вченого, котрий взагалі не мав політичного досвіду.

«Раджу заткнути пельку»

Мілош Земан заявив, що має намір «взяти на себе відповідальність на наступні п'ять років» і не розчарує своїх виборців. Ще він пообіцяв бути «менш самовпевненим

і зарозумілим». Та вже через кілька годин з'явилися перші ознаки, що грубощі нікуди не подінуться: один із гостей святкування його перемоги напав на кількох журналістів, а сам Земан у розмові зі своїм попередником перед телекамерами по-радив «неспроможній празькій кав'ярні» «заткнути пельку». Згодом журналісти з'ясували, що святкували перемогу Земана чимало суперечливих осіб, зокрема, колишні члени «народної міліції», які були студентів у 1989 році, функціонери КПЧ, агенти СТБ і люди з відверто московільськими, сталінськими поглядами. Були на цьому рауті і абсолютні українофоби та прихильники сепаратистських рухів в Україні.

Чеський президент народився 1944 року. За своє довге життя Мілош Земан не раз змінював партійну приналежність. В чехословацьку компартію він вступив у 1968 році. Однак, вже за 2 роки він був вигнаний з неї за те, що висловив незгоду із введенням військ Варшавського договору. Пізніше він приєднався до есдеків, і у 1993-2001 роках очолював Чеську Партію Соціал-Демократичну. У 1996-1998 роках був головою палати депутатів чеського парламенту, а в 1998-2002 роках – головою уряду Чехії. Прихильники Земана дорікали Драгошеві у «привітності до мігрантів», але цікаво, що саме за урядування Земана на зламі тисячоліть Чехія приймала найбільше мігрантів в історії – 4-8 тисяч мігрантів щороку, зокрема, й екзотичних країн, таких як Афганістан чи Індія.

Земан став третім президентом Чеської Республіки та першим, обраним шляхом всенародних виборів. Вибори 2013 року були його другою спробою очолити дер-

Як і минулого разу, кампанія була надмірно гострою і великою часткою негативної агітації. Зверху – плакат, який був розклеєний по всій Чехії. Знизу – відповідь групи «Капутін!»

жаву. До цього він балотувався в 2003 році, але, програвши Вацлаву Клаусу, взагалі зник із політичної сцени, щоб через цілих 7 років знову з'явитися на ній вже з власною партією, а із соціал-демократією було покінчено в 2007-му. Однак «партія прав громадян – земановці» не потрапила до парламенту, і нині офіційно до неї Земан не зголошується.

«Друг Кремля»

Одним із найбільш часто вживаних ярликів, які навішують на Мілоша Земана, є «друг Кремля» (варіація - «друг Путіна»). І дійсно, нині він є одним з небагатьох, на європейському рівні, політиків, які не просто підтримують стосунки з московським керівництвом, але демонструють це голосно, скандально та епатантно. Іноді Земан навіть біжить попереду, наприклад, підтримуючи вступ Російської Федерації до Євросоюзу, куди та зовсім і не прагне. Але в Росії це цінують і також всіляко підкреслюють. Дарма, що фігура президента в парламентській Чехії – вельми номінальна, на внутрішню і зовнішню політику краї-

ни має дуже опосередкований вплив. Не менш щедро Земан роздавав коментарі з українських питань. Свіжі ще в пам'яті його недавні пропозиції з трибуни ПАРЄ відкупитися за окупацію Криму і поставити в справі крапку. Починаючи з 2014 року, він є послідовним противником санкцій і запевняє, що на Донбасі йде громадянська війна, а у Росії немає жодного інтересу до приєднання цієї території і до «10 мільйонів голодних ротів, які потрібно було б годувати». А ось ще фраза, виголошена ним пару років тому: «Багато погано поінформованих людей ідеалізують Україну, вони вважають, що відбулося щось на зразок Оксамитової революції». А слово «бандерівці» у відверто лайливому сенсі так взагалі, схоже, стало частиною лексики чеського президента.

До речі, щодо лайки

Лідер чеської нації відомий тим, що не гребує вжити не просто міцне, а відверто лайливе слівце, та ще й в публічних виступах. Одним із найбільш обговорюваних випадків було його інтерв'ю на національному радіо в 2014 році, коли він прямо в ефірі вжив кілька нецензурних слів. Розмова йшла про російську панк-групу Pussy Riot, ну політик і вирішив погратися словами. Причому як чеською, так і англійською, якою він володіє вільно, так само як і російською. Може хто і подумав тоді: «свій хлопець» цей президент, проте більшість громадян засудила таке словоблуддя. А ще Земана закидували яйцями. Справа була все в тому ж 2014-му, в листопаді, коли на вулиці Праги на 25-ту річницю Оксамитової революції в Чехословаччині вийшли тисячі демонстрантів. Протестували вони проти поставки президента Земана. Причиною став як його відхід від ідеалів Оксамитової революції (учасником якої був і він сам), так і проросійськість/антиукраїнськість. Люди тримали в руках плакати «Геть Земана» і «Ми не хочемо стати російською колонією», а також червоні картки (такі, як футбольні судді показують гравцям, які проштрафилися). Тисячі червоних карток. Але деяким активістам цього здалося замало, в хід пішли яйця. Охорона глави держави як могла захищала клієнта парасольками.

Українське питання

У цих виборах привернула увагу українка з африканським корінням Анжеліна Діаш, яка напівголою під час першого туру заявила Земану просто в очі, що він «путінська повія». Такі епатажні акції проводить рух «Фемен». Інша жінка під час другого туру у подібному стилі заявила, що «Земан – кульгавий монстр» біля чеського посольства в Києві. Наскільки вплинули ці суперечливі акції на результати виборів – важко сказати, але чимало спостерігачів погоджується, що вони Земанові більше допомогли, ніж зашкодили. Прості чехи не раз вибачалися перед друзями-українцями і демонстративно

Один із земанових гостей напав на журналістів прямо у виборчому штабі під час святкування. Заклик «заткнути пельку» він сприйняв, мабуть, буквально.

відмежувалися від політики свого керівника. Так, після згаданої «конструктивної пропозиції» по Криму влаштовували флешмоби під гаслами «Чехія – це не Земан». Чи варто українцям так вже сильно засмучуватися через переобрання Земана на другий термін? Навряд чи. Вже хоча б тому, що українське питання було далеко не першорядним у цій гарячій виборчій кампанії. Простих чехів – виборців Земана – далеко більше турбує можливість масової міграції з країн Африки та Азії, прийняття євро, надійність постачання газу, ніж те, український Крим чи російський. Їм не хочеться вплутуватися у російсько-українські відносини (конфлікт, війну), щоб часом від цього не постраждали самим. Звичайно, приємніше, і думається, не тільки українцям, але дуже і дуже багатьом в Європі, було б мати справу з інтелігентним, стриманим і взагалі симпатичним професором і переконаним євроінтегратором Іржі Драгошем. Він пообіцяв не залишати громадське життя і йти далі. Однак Земан-2 означає лиш те, що політика Чехії щодо України просто залишиться тією ж. Ну і що, що попередні роки цей президент «розмахував шаблою», чеський уряд чітко тримав курс на підтримку нашої країни. Таку думку висловлює посол України в ЧР Євген Перебийніс. «Не думаю, що варто розраховувати на якісь зміни у відносинах між Україною і Чеською Республікою, зміни позиції Чехії щодо України», – заявив дипломат. Посол нагадав, що зовнішню політику в республіці визначає уряд і саме від того, яким він буде, якими будуть пріоритети нового кабінету, і залежатиме розвиток двосторонніх відносин між двома країнами, позиція Чехії та підтримка України. У лідера політичного руху ANO, який переміг на осінніх парламентських виборах, Андрія Бабіша є повторний мандат на формування кабінету. Бабіш також

підтримав Земана. Так ось, «в принципі заяви Андрія Бабіша і програма нового уряду свідчать про те, що Україні буде приділятися в Чехії досить серйозна увага», – сказав Перебийніс, який вважає, що двосторонні стосунки розвиватимуться позитивно.

Розділяти і владарювати

«Відносно важка перемога особливо радує», – заявив переможець після виборів. Тільки фактично половина населення голосувала проти. Це означає, що чеське суспільство розколоте навпіл. І нерозуміння, поляризація між цими двома частинами стає дедалі більшою. Багато з них називають Земана «президентом, який свідомо розколює суспільство», вміло граючи на страхах і невпевненості чехів. Чехів зовнішня політика не надто сильно і турбує. А ось справи всередині країни – дуже тривожать. Напівтехнічний уряд меншості може керувати країною досить довго. Але це ненормальна ситуація. Особливо, якщо прем'єр сам перебуває під слідством і вже встиг позбутися депутатської недоторканності. Ймовірність дострокових парламентських виборів є дуже високою.

І ще один момент – здоров'я новоспеченого президента. 73-річний Земан намагається триматися бадьоро і останні дні йому це навіть вдається. Але серед чехів наполегливо повзуть чутки, що все це – заслуга дуже хороших лікарів, що адміністрація глави держави приховує від громадян інформацію про справжній стан здоров'я свого шефа. Але те, що справляється зі своєю роллю Земанові у майбутню п'ятирічку буде набагато важче, ніж у попередню, це очевидно. Тож хочеться побажати чехам миру, процвітання, стабільності і мудрих керівників.

Укрінформ

Дві сотні воїнів загинули торік

Фотографії всіх воїнів, котрі загинули за Україну, висять на стіні Михайлівського монастиря у Києві.

У 2017 році Збройні сили України зазнали майже 200 безповоротних втрат, повідомляє Генштаб ЗСУ. Станом на 18 грудня українська армія втратила 191 військовослужбовця. Безповоротні втрати включають у себе загиблих у боях, зниклих безвісти та полонених. Санітарні втрати ЗСУ у 2017 році (по-

ранені, травмовані та хворі) складають 1265 військовослужбовців. З початку проведення АТО до кінця жовтня 2017 року бойові втрати ЗСУ на Донбасі становили 10710 військовослужбовців, з них 2333 - безповоротні, санітарні - 8377 (поранені та травмовані внаслідок бойових дій). Протягом попереднього 2016 року внаслідок бойових дій загинули 212 українських військовослужбовців, а санітарні втрати склали 1277 військовослужбовців ЗС України. Всього ж за увесь період антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях загинули більше 2750 українських воїнів. 2017 року спостерігається тенденція до значного зменшення удвічі небойових втрат у підрозділах ЗСУ, і небойових втрат було на 65 відсотків менше, ніж бойових. Протягом 2017 року в зоні АТО на Донбасі небойові втрати Збройних сил України становили 98 загиблих та

178 поранених, повідомили в Міністерстві оборони.

Протягом 2017 року на контрактну службу до ЗСУ вступило 35 тис. 220 осіб. Водночас у відомстві не уточнили кількість військовослужбовців, які несуть службу в зоні бойових дій. У Міноборони зазначили, що ця інформація має обмежений доступ.

За словами глави держави Петра Порошенка, завдяки зусиллям всього українського народу вдалося створити «одну з найбільш сильних армій на європейському континенті». «Армія, яка має бойовий досвід, за навчання якої заплачена найбільша ціна. Більше 2750 українських воїнів, в тому числі майже 2400 зі складу Збройних Сил України, віддали своє життя за те, щоби Україна була збережена. За кожен клаптик рідної землі», - сказав Порошенко.

TCH

Бізнес вперто бачить корупцію

Президент України Петро Порошенко сказав, що боротьба з корупцією - це пріоритет його президентської політики. Про це він заявив під час свого виступу в Давосі. «Я організовую боротьбу з корупцією в Україні не у зв'язку з візовою лібералізацією, не у зв'язку з трансфером МВФ, а тому, що боротьба з корупцією - пріоритет моєї політики. Я створив незалежні антикорупційні органи - НАБУ, САП, які ефективно працюють разом з іншими інституціями і вже демонструють перші результати», - сказав президент. Також президент

нагадав, що в план візової лібералізації була закладена низка антикорупційних вимог, і за його словами, Україна повністю виконала цей список. Однак, як свідчить громадськість, змін поки що вона не відчула, бо понад 90 відсотків бізнесменів у 2017 році зіткнулися з корупцією в Україні. Найбільш корумпованими органами в Україні бізнес визнав суди, свідчить дослідження Американської торгової палати представників бізнесу. Такі самі показники були й у 2014 році. Відповідні результати дослідження було

представлено на презентації в Києві. «Чиновники, які злякалися в 2014 році, потихеньку починають повертатися до звичних практик», - прокоментував оприлюднений результат голова Національного антикорупційного бюро Артем Ситник. Зокрема, в 2017 році з корупцією зіткнувся 91% опитаного бізнесу, тоді як у 2016 році цей показник становив 81%, а в 2014 році - той самий 91%. При цьому найбільш популярною формою корупції, як і в 2014-2016 роках, стала вимога хабара, а на друге місце піднявся хабар для припинення незаконного тиску на компанію. Після судів (74 відсотки) найбільш корумпованими органами в Україні бізнес визнав податкові та митні органи (54%). Крім того, 40% респондентів заявили про додаткові юридичні втрати через корупцію, 17% заявили про небажання міжнародних партнерів працювати з українськими компаніями через високий рівень корупції, а 22% топ-менеджерів міжнародних компаній не бажає розвиватися і реалізувати свій потенціал в Україні через ту саму причину. При цьому 96% респондентів вважають корупційні практики в Україні поширеними (у 2014 році - 99%, в 2015 році - 98%, в 2016 році - 97%).

уніан

«Човники» протестують: митники впровадили обмеження

Фіскальні органи України вирішили боротися із дрібним «човникарством» на перевантажених кордонах. Тож від початку року на пунктах пропуску з Польщею вже двічі перекидали рух жителі українського прикордоння. Свої акції вони називають попереджувальними. Мітингувальники виступили проти змін до Податкового кодексу, які набули чинності з початку року. Йдеться про нові правила безмитного ввезення імпортованих товарів, що скеровані на боротьбу з контрабандистами. «Мітинги човників» - так охрестили ці події громадськість, адже залучені в них були переважно учасники малого прикордонного руху, для яких поїздки в Польщу є щоденною працею й заробітком.

Згідно зі змінами у статті № 374 Митного Кодексу України та закону № 2245, який вносить зміни до Податкового кодексу (вступили в силу з 1 січня 2018 року) не підлягають оплаті мита товари, які мають вагу до 50 кг, та коштують не більше 500 євро, або 1000 євро, якщо ви подорожуєте літаком. При цьому необхідно бути відсутнім в Україні більше, ніж 24 години, і в'їжджати на Батьківщину не частіше одного разу протягом 72 годин. Якщо ж ви приїжджаєте частіше, тоді без оподаткування дозволяється провезти товарів не більше, ніж на 50 євро. Інакше доведеться сплатити податки у розмірі 20% від вартості товарів, яка є різницею, що перевищує 50 євро. Рекомендується мати із собою чеки на придбаний товар, інакше митники порахують його вартість за власною схемою. Якщо ж з часовими рамками все добре, але ви намагаєтесь перевезти товарів на суму, більшу за 500 євро, тоді доведеться сплатити не

тільки 20% ПДВ від суми, що перевищує 500 євро, але ще й 10% мита. Така сама схема діє, якщо ви дотримались і часових обмежень, і грошових, але не вклались у вагу в 50 кг – 20% ПДВ і 10% мита. Кожне обмеження і правило розраховується на одну людину.

Вивозити або ж пересилати з України за кордон можна товари, вартість яких в сумі не перевищує 10 тисяч євро (еквівалент). Це правило стосується як тих товарів, що необхідно декларувати, так і тих, які можна провозити по «зеленому» коридору. Якщо все-таки необхідно вивезти щось, що коштує дорожче зазначеної вище суми, тоді товари підлягають письмовому декларуванню з поданням митної декларації та сплаті вивізної мита. Винятки передбачені лише у випадках виїзду за кордон на постійне місце проживання, і ці речі входять до складу спадщини, нотаріально оформленої в Україні на користь громадянина-нерезидента; якщо українець вивозить речі тимчасово, надавши перед тим письмове зобов'язання про їх зворотне ввезення; і навпаки – були тимчасово ввезені на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення; якщо ці речі громадянин-нерезидент одержав у вигляді призів і нагород за участь у змаганнях, конкурсах, фестивалях тощо, які проводились на території України. Також митному оподаткуванню не підлягають товари, що були куплені нерезидентами в Україні, але при цьому їх загальна фактурна вартість не повинна перевищувати суми задекларованих грошей, які іноземець перед тим ввезив у державу.

Нові правила торкнулись також інтернет-замовлень з іноземних сайтів. Тепер вартість будь-яких посилок не повинні перевищувати загальної суми у 150 євро, інакше пересилання буде оподатковуватись і підлягати обов'язковій сплаті мита на кордоні. Щодо обмеження кількості посилок в одні руки (не частіше 3 на місяць) – наразі чинники проголосували про відтермінування введення цієї поправки до 1 січня 2019 року. Головна мета зміни – боротьба з контрабандою і так званим човниковим бізнесом. Взагалі їх називають по-різному: «човники», «мурахи», також є «піджаки»... Вони вже давно стали головним боєм для звичайних туристів чи студентів, які прагнуть перетинають польсько-український кордон, створюючи величезні і дикі черги на пунктах пропуску. Масовий потік людей щодня перетинає пішохідний перехід «Шегині-Медика», натовп людей часто навипередки біжить, щоб потрапити на польську територію. Човникарством подекуди займаються цілими сім'ями, курсувати з товаром із однієї держави в іншу щодня кілька разів тут наче норма. Так в Україну надходив «сірий імпорт»: наприклад, контрабандисти розбивали партії фур, переправляючи товар через кордон подрібненими партіями з допомогою «човників». Із польського боку кордону таким чином розвантажували навіть м'ясо, частинами доправляючи його в Україну. Або ж в автомобілі їхало відразу по кілька осіб, щоб за один раз можна було перевезти товарів на суму розміром у декілька тисяч євро.

день

Росіяни й африканці здають «пальчики»

50 тисяч осіб, зокрема 42 тисячі громадян РФ пройшли біометричний контроль при в'їзді в Україну у січні 2018 року, повідомив перший заступник голови Державної прикордонної служби України Василь Серватюк під час річної підсумкової колегії МВС у суботу в Києві. Країни Африки, Росія і частина Близького Сходу – такими є три основні регіони, охоплені новою системою прикордонного контролю України. Кілька інших держав, які є поза межами цього переліку, виглядають лише плямами-винятками у своїх

регіонах планети.

В Україні з 1 січня 2018 року в пунктах пропуску на державному кордоні у повному обсязі почала працювати система фіксації біометричних даних громадян 71 держави, звідки можуть надходити ті чи інші загрози для українців і національної безпеки України, та осіб без громадянства. Для створення системи було дообладнано 157 пунктів пропуску і з контрольних пункту в'їзду-виїзду на адмінкордоні з окупованим Кримом.

Українформ

Біометричний контроль на кордоні України настільки обурило росіян, що вони відкликали своїх військових спостерігачів у зоні донбаського конфлікту і почали «шмонати» й завертати українців на своїх КПП.

Сутички між заявниками

Візовий ажіотаж перед чеським консульством у Львові не вщухає

ТЕКСТ: Марта КОГУТ, Юлія ЛИЩЕНКО

На початку січня 2018 року перед входом до єдиного в Україні генерального консульства Чеської Республіки, що розташоване на вул. Антоновича у Львові, між українськими заявниками на чеську довгострокову візу виникли непорозуміння. 15 січня вхід перегородили декілька десятків людей. Деякі з них називали свої дії «пікетом».

Вони не могли домовитися, хто має право першим зайти. Півтора десятка заявників, які зареєструвалися через новостворену електронну чергу, не потрапили всередину та не подали документів.

Відгомін «Візапоінту»

Конфлікт виник між претендентами на отримання робочої візи із живої та електронної черг. Перші кажуть, що електронна реєстрація не працює ще з квітня минулого року, маючи на увазі скасовану сумнозвісну систему «Візапоінт». Тож за весь цей час люди створили свою живу чергу. У зошиті записували хто і коли мав би подавати документи. Та цього дня до консульства прийшли ті, кому вдалося зареєструватися через інтернет, та їх до консульства не впустили ті, що записані у зошиті.

Люди із «живої» черги твердять: аби зареєструватися в електронній черзі, треба платити посередникам. «Але тепер дивіться: хлопчина каже, що він зареєструвався в середу, а я тепер говорю: я реєструвався у вівторок. Мені на мій мейл надійшла відмова у вівторок, а от чому йому прийшло підтвердження?», – каже Назар Борисов, який вже півроку ходить під консульство, активно відстоює принцип «живої черги» і добре розбирається у формуванні саморобного списку. Ті ж, хто мали на руках електронні талончики, запевняють, що просто керувалися усіма інструкціями на сайті. Дехто з них, навпаки, звинувачував тих, хто весь час «крутиться» біля цієї «живої черги», у здиригтві та бандитизмі, вимаганні тисяч євро за «місце у живій черзі». В результаті цього дня ніхто не подав документів на робочу візу, і заявникам доведеться прийти через тиждень. Та люди із живої черги заявили, що блокуватимуть вхід «електронникам» до установи і у подальші дні. У наступні дні ситуацію перед входом до дипустанови врегулювала поліція.

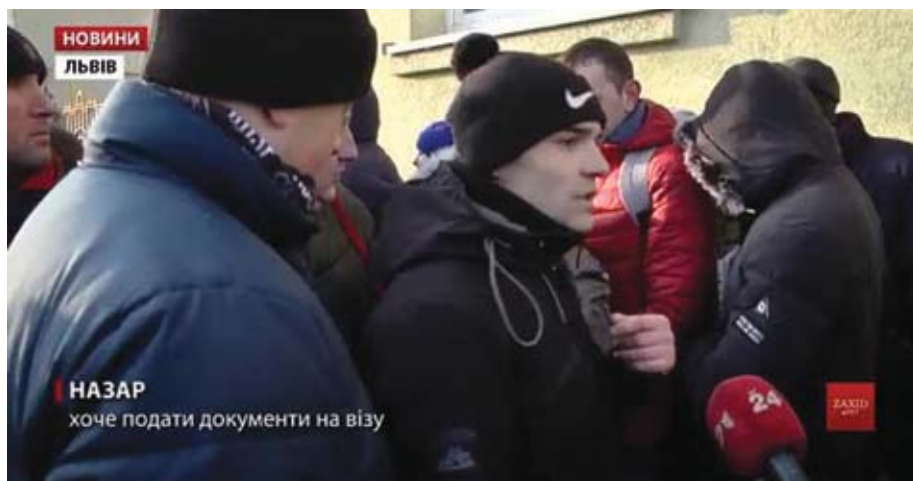
З чого почалося

Як розповів восени минулого року Генеральний консул ЧР у Львові Павел Пешек, заяви українських висококваліфікованих спеціалістів з вищою освітою, наприклад, ІТ-шників, обробляються у Києві — за програмою «Режим Україна», а львівське генконсульство обробляє заяви людей із технічними професіями середнього рівня з усієї України. Для оформлення цих робочих віз консульство прийняло на роботу дев'ять нових консульських працівників, і зараз у Генконсульстві 22 чеські працівники і 8 українців. Станом на кінець листопада 2017 року консульство не приймало заяв на довгострокові робочі візи через реєстраційні системи, а тільки через ці урядові програми, або через живу чергу під консульством. За урядовою програмою «Режим Україна» у Чехії конкретного роботодавця, який відповідає критеріям і знайде в Україні конкретних майбутніх працівників, включають у цю програму. Рішення про включення приймають сім державних інституцій – гарантів. Координатором є Міністерство промисловості та торгівлі Чехії. Рішення про включення фірми повідомляється МЗС Чехії, звідки воно, включно зі списками конкретних майбутніх українських працівників, прямує до Генерального консульства ЧР у Львові. Консули об-

дзвонять заявників, щоб прийшли на призначену дату із заявою.

Щодо шахрайства: консул визнав наявність «посередників» в «живій черзі». В урядових програмах ніякого шахрайства бути не може. «Хочу застерегти людей: не довіряйте різним «посередникам» з тротуару. Вони часто оформляють документи з помилками, через що заявник може отримати відмову, і брешуть, що можуть допомогти оформити потрібну візу. Ні Генеральне консульство, ні його працівники не співпрацюють із жодними особами чи фірмами у сфері довгострокових віз і проживання, в тому числі щодо робочих карт. Якщо хтось стверджує подібне, він каже неправду», – зазначив пан Пешек.

«Ми знаємо, що відбувається на тротуарі, але не маємо жодного впливу на це, – додав він. – Та не хочемо бути байдужими. Я скерував листа і чекаю на зустріч з начальником Львівського обласного управління поліції. Просимо, аби поліція навела порядок біля Генконсульства і перевірила, чи не відбуваються там незаконні дії. Проводимо просвітницьку роботу з людьми, що стоять у живій черзі. Щопонеділка інформуємо їх, щоб шукали чеських роботодавців, які включені в урядову програму. Списки цих роботодавців є на сайті нашого Міністерства промисловості й торгівлі».

Заявник Назар Борисов на ситуацію навколо консульства Чехії у Львові скаржився різним українським ЗМІ, зокрема «Зік», «Захід», «НТА» та іншим.

Скасування «живої черги»

Однак такі заходи результатів, очевидно, не дали, тому із чинністю від 10 січня в установі почали діяти нові правила прийому заяв на робочі карти, спрямовані на ліквідацію так званої «живої черги».

«Негайно припиняється прийом заяв на робочі карти без попередньої реєстрації, – повідомили в консульстві. – Заявники, які не включені до урядового проекту «Режим Україна», повинні реєструватися для подачі заяви... у Генеральному консульстві ЧР у Львові шляхом надсилання про це заявки на спеціально створений e-mail: zamkarta_lvov@mzv.cz. Залишається також у силі і обсяг прийому 15 заяв на робочу карту на тиждень».

Після телесюжетів у місцевих новинах про суперечки на Антоновича консульство видало роз'яснення, що «причиною для скасування так званої живої черги було те, що – за неофіційною інформацією – різні посередники ввели списки в межах живої черги, та від українських заявників просили суму до 2000 євро за внесення їх до цих списків. Таким чином українські громадяни ставали жертвами цих самозваних посередників. Тому Міністерство закордонних справ ЧР прийняло рішення про скасування «живої черги» та ввело електронну реєстрацію через спеціально створену електронну

До пікетувальників і блокувальників вийшов генконсул Павел Пешек. Розгніваний півсотні українців він намагався роз'яснити причину скасування «живої черги», у саморобному списку якої нараховувалося біля 700 заявників.

адресу». Кілька разів журналісти телефонували якомусь Юрію, оголошення якого висить на стовпах на Антоновича. Він заходився «допомогти подати заяву» протягом тижня-двох – за неمالі кошти. «Кожен громадянин може подати запит на призначення терміну для реєстрації на робочу карту самостійно та безкоштовно. Втручання до цієї реєстрації зі сторони консульства неможливе, – запевняють у консульстві. – Реєстрація не відбувається у Генеральному консульстві, а через Міністерство Закордонних Справ ЧР в Празі з метою неможливості звинувачення консульства у зміні реєстрації. Реєстрація завжди відбувається на підставі опублікованого коду на цілий місяць, отже можливість зареєструватися за допомогою посередників, як прозвучало в репортажі, є заздалегідь неможлива через відповідне налаштування системи». Генеральне консульство додало, що 95 відсотків українських заявників на робочу карту подають заяви за допомогою урядового проекту «Режим Україна». З цими заявниками безпосередньо контактує консульство та призначає термін подачі документів.

чення консульства у зміні реєстрації. Реєстрація завжди відбувається на підставі опублікованого коду на цілий місяць, отже можливість зареєструватися за допомогою посередників, як прозвучало в репортажі, є заздалегідь неможлива через відповідне налаштування системи». Генеральне консульство додало, що 95 відсотків українських заявників на робочу карту подають заяви за допомогою урядового проекту «Режим Україна». З цими заявниками безпосередньо контактує консульство та призначає термін подачі документів.

Затримки із видачею біометричних паспортів

В черзі на оформлення українських біометричних паспортів станом на початок 2018 року перебуває понад 700 тисяч осіб, терміни очікування на видачу документа нерідко розтягуються на півроку. Однак уряд обіцяє зменшити черги найближчим часом, що дозволить протягом кількох місяців поступово повернутися до планової видачі закордонних паспортів у терміни до 7 або 20 робочих днів залежно від суми сплаченого адміністративного збору. Цьому має посприяти запуск нового обладнання для персоналізації паспортів на поліграфкомбінаті «Україна», який дозволить випускати по 21 тисячі біометричних паспортів за добу, заявив перший віце-прем'єр з економічного розвитку і торгівлі Степан Кубів. Основне завдання, каже він – ліквідувати черги за паспортами і налагодити роботу так, щоб в майбутньому ці затримки не виникали. Міністр відзначив, що нове обладнання допоможе стабілізувати ситуацію і ліквідувати чергу в найближчі 2-3 місяці.

Різкий стрибок попиту на біометричні паспорти після введення безвізового режиму між Україною і Євросоюзом переважав існуючі потужності ДП «Поліграфічний комбінат «Україна», і підприємство перестало справлятися

з обсягом замовлень. Своєю постановою в серпні 2017 року Кабмін зменшив для поліграфкомбінату відрахування частини чистого прибутку з 75% до 45%, щоб підприємство могло провести модернізацію і розширити потужності. За словами віце-прем'єра, раніше в умовах відсутності великого попиту на документи 75% прибутку підприємства відраховувалися до бюджету – це призвело до того, що у комбінаті не залишалося коштів на модернізацію. У Державній Міграційній Службі закликають не користуватися допомогою посередників, які обіцяють якісь конкретні терміни виготовлення паспорта. Чинов-

ники закликають українців жодним чином не планувати закордонну подорож, не маючи на руках чинного паспорта для виїзду за кордон».

З 11 червня 2017 року українці, які є власниками біометричних паспортів, можуть вільно перетинати кордон і відвідувати практично будь-яку країну Європейського союзу, а також Ісландію, Ліхтенштейн, Норвегію та Швейцарію, які не є членами ЄС, але підписали Шенгенську угоду. Вже у перші півроку безвізом скористалося майже півмільйона українців, а відмовили у в'їзді до ЄС менше 1 відсотку з них.

сьогодні

Волосся Вероніки

Це Вам Не Англійський

Етикет

Молодий столичний рок-гурт «Волосся Вероніки» із радістю пропонує всім бажаючим ознайомитись із їхнім дебютним повноформатним

альбомом, витриманим в класичних панк-рокових настроях. Свіжа платівка колективу вмістила у себе дванадцять потужних авторських треків та один соевг, які стали своєрідною компіляцією кращих пісень за весь період спільної діяльності команди. «Волосся Вероніки» було засновано у 2009 році. Робота над альбомом «Це Вам Не Англійський Етикет» тривала близько трьох років на різних студіях звукозапису, на домашніх студіях та навіть у гаражах. Протягом всього періоду роботи над платівкою учасникам гурту допомагав Alex Hellfire із київського хоррор-бенду Hellfire Sox, на чий плечі також лягли фінальне зведення та мастеринг матеріалу.

«Нам хотілося заграти щось веселе, але на серйозні теми. Зрада, алкоголізм, наркоманія, жорстокість і навіть любов – все це ми намагалися обстежити, подивитися на негативні аспекти під іншим кутом, знайти якісь несподівані рішення стандартних проблем. Словом, висміяти те, що не зовсім смішно. І якщо казати вже зовсім пафосно, то головний меседж нашого дебютного альбому такий – не бітєся нічого», – розповів фронтмен «Волосся Вероніки».

Жадан і Собаки

Пси

«Жадан і Собаки» випустили у 2016 році свої «Пси» – одразу десятьох зубасто-музичних псів, зібраних до купи єдиним ланцюгом нового

студійного альбому. Це четверта платівка спільного ска-панк проекту відомого українського письменника Сергія Жадана та музикантів гурту «Собаки в космосі», до створення якої, до того ж, долучився лідер берлінської формації Rot Front Юрій Гуржи. Інтенсивна робота над альбомом «Пси» тривала протягом останнього півріччя та відбувалася одразу на п'яти різних студіях звукозапису у Києві та Харкові. Варто додати, що мастерингом «Псів» займалась команда легендарної лондонської студії Abbey Road.

Самі ж виконавці вважають платівку викликом самим собі та називають її матеріал жорстким та навіть апокаліптичним. «Основна ідея альбому достатньо проста – життя завжди лише право вибору і лише тобі вирішувати боятися чи любити. Фактично робота над нашим новим диском розпочалася під час виступу в Кременчуцькій виховній колонії, який відбувся минулого літа. Тоді ми побачили зовсім іншу аудиторію. І хоча усі вихованці закладу позбавлені звичних для всіх нас можливостей відвідувати концерти, проте розуміти та підтримувати їм ніхто не може завадити. Саме про них ми написали титульну композицію «Пси», яка задала тональність і настрої усієї платівки», – розповів лідер гурту «Жадан і Собаки» Сергій Жадан. Придбати можна на каналі <https://soundcloud.com/zhadansobaki>.

Пісні війни

Дівчата

Пісня «Дівчата» – одинадцятий сингл соціально-мистецького проекту «Пісні Війни». Композиція увійшла в однойменний альбом сучасних

фронтвих пісень, реліз якого відбувся 14 жовтня 2017 року. Автор слів пісні «Дівчата» – поетеса, волонтер, громадський діяч Олена Задорожна, автор музики – Дарина Яковенко, якій на час написання пісні, у 2015-му, було 14 років і яка навчалася у школі на Полтавщині. У рамках проекту «Пісні Війни» сингл «Дівчата» у дуєті записали воїн АТО, парамедик Дарія Зубенко із Чернігова та відома українська співачка Анастасія Приходько. Записано трек на студії Jenu Records у Львові. Дар'я Зубенко пішла на фронт у 2015-му, коли їй було 28 років. Працювала парамедиком медичного батальйону «Госпітальєри» при 8-му батальйоні Української добровольчої армії «Аратта». Воювала під Донецьком та в секторі М. Зараз дівчина працює інструктором з тактичної медицини та першої домедичної допомоги у «44-му Навчальному центрі». Спів для Дарії – хобі. Пісня «Дівчата» – перший записаний і виданий сингл у її виконанні. Співачка й волонтер Анастасія Приходько без вагань погодилася стати учасницею проекту «Пісні Війни» і заспівати у дуєті з жінкою-воїном. «Для мене це велика честь, – каже виконавиця. – Шана усім дівчатам, які беруть до рук зброю і йдуть захищати Україну. Мені слези на очі навертаються від того, що є така потреба... Водночас відчуваю гордість за наших відважних жінок. Пісня «Дівчата» – присвята і вдячність саме таким жінкам!».

14 жовтня 2017 року альбом сучасної фронтвої пісні «Пісні Війни» побачив світ. Компакт-диск об'єднав 15 композицій, написаних воїнами АТО під впливом пережитого на війні на сході України. Усі ці пісні в рамках соціально-мистецького проекту «Пісні Війни» були записані на професійній студії в унікальних дуєтах бійців-авторів та відомих українських артистів. Це – волонтерська ініціатива, яка тривала від ідеї до виходу альбому півтора року. У ньому взяли участь прості бійці та музиканти: «Пікардійська Терція», лідер гурту «Антитіла» Тарас Тополя, Фома із групи «Мандри», фронтмен гурту Kozak System Іван Леньо, Віктор Винник із групи «Мері», сестри Тельнюк, лідер гурту «Тінь Сонця» Сергій Василюк, лідер гурту Ot Vinta Юрій Журавель та інші, а натхненницею була продюсерка Галина Гузьо. Альбом вільно доступний у мережі youtube, компакт-диск можна замовити через сторінку соцмережі <https://www.facebook.com/pisni.vijny/>.

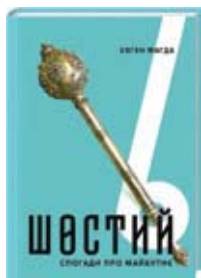
Валер'ян Підмогильний Місто

Головний герой твору Степан Радченко разом із друзями приїздить на навчання до Києва. Хлопець марить «завоюванням» столиці, як і інші юнаки та дівчата, котрі тисячами потягнулися з села до міста у 20-х роках минулого століття. Степан підлаштовується до життя в столиці: терпить сусідських корів, яких, думав, уже не побачить, знайомиться з жінками та вчиться бути письменником. У виданні представлені як самі малюнки, так і фотографії тих ілюстрацій, що були розклеєні художником на вулицях Києва. Видавництво: «Основи», рік видання: 2017, сторінок: 272. Ціна в інтернет-книгарні «Є»: 240.50 грн.

Євген Магда

Шостий. Спогади про майбутнє

Євген Магда – відомий політичний експерт, доцент НТУУ КПІ імені Ігоря Сікорського, автор книжок «Гбридна війна: вижити та перемогти» і «Гбридна агресія Росії: уроки для Європи».

Президент України був та залишається центральною фігурою політичної системи України, незалежно від обсягу його повноважень. Яким буде шостий? Як вплинули на нього попередники? Чи спроможне суспільство ефективно моделювати образ глави держави? Розповідь про п'ятьох президентів — Леоніда Кравчука, Леоніда Кучму, Віктора Януковича і Петра Порошенка. Робота їх прем'єрів та Парламенту, факти із виборчих кампаній, особливості правління кожного та виражена оцінка їхніх політичних дій, а також дослідження політичного портрета майбутнього керівника держави — Євген Магда змальовує шостого президента і прогнозує реальність, яка уже чекає на українців. Видавництво: «Клуб сімейного дозвілля», рік видання: 2017, сторінок: 208. Ціна в інтернет-книгарні «Є»: 69,21 грн.

Олдскульний Ніндзя

Останній Динозавр

Хіп-хоп виконавиця з міста Дніпро обра-ла свій псевдонім не випадково – перша його частина символізує приналежність дівчини до «старої школи» виконання, а друга натякає на алегорію. «Головна мета альбому – це розказати про існування п'яти елементів хіп-хопу – графіті, брейкінг, MC, діджеїнг і знання. Історія культури, починаючи з 70-х років, розвивається дотепер, як для тих, хто відноситься до цієї культури, так і для слухачів різної музики. Хотілося поділитися знаннями та розказати свою історію так, щоб це було цікаво слухати, легко розуміти, а головне – хотілося танцювати. Альбом виконаний у класичному стилі, який зараз вже називають «старою школою». Робота над альбомом тривала два роки, більше всього ми працювали над музикою та її неповторністю. Хотілося не лише дотримуватися конкретно обраного стилю, а й додати свого, те, що характерно для сучасного бачення», – розповіла «Олдскульний Ніндзя». Придбати можна на https://soundcloud.com/old_school_ninja/.

Фома та «Мандри»

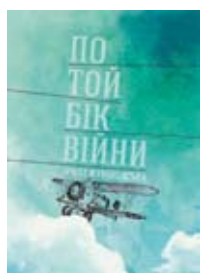
Час Летить

Гурт «Мандри» та Сергій Фоменко презентували напередодні нового року свій новий альбом «Час Летить», який вмістив у себе пісні, написані у період 2013-2017 років, у період подій на Майдані та війни за державну незалежність. У 2017 році «Мандри» відзначили свої поважні двадцятирічні роковини, а попередня платівка колективу під назвою «Світ» була видана понад шість років тому. «З самого початку військових дій на сході ми часто їздили до зони АТО і паралельно писали нові пісні. Це доросла та концептуальна платівка, яка покликана музичною мовою розповісти слухачу все те, що особисто мене бентежило протягом усіх цих років», – коментує Фома. У записі диску взяли участь понад 15 різних музикантів, зокрема скрипаль-віртуоз Василь Попадюк, жіночий струнний квартет «Астурія», Президентський оркестр під проводом Анатолія Молотая, представники духової секції гуртів «The Vio» і «Вася Club» та багато інших. Альбом «Час Летить» було записано на двох різних студіях звукозапису (White Studio та SvOboda Records), та видано лейблом Comp Music/Universal. Можна завантажити з Google Play та iTunes за USD 2,99.

Ірина Жураковська

По той бік війни

Свіжий погляд на події сторічної давності, на I Світову війну. Авторка вибудовує паралелі із сучасністю, опираючись не лише на універсальні, але й на певні історичні закономірності.

Роман пропонує відірватися від сьогодення й поглянути на звичні теми під незвичним кутом. Перші танки і літаки і перші короткі спідниці. Перше кохання. Становлення Червоного хреста і становлення незалежної жінки. Любов до Батьківщини і любов до ближнього... Головні герої – німець Бастіан фон Деттен та французенка Констанс Шартъє – зустрічаються у французьких Арденах навесні 1914. Короткий і бурхливий роман закінчується вагітністю й весіллям, однак початок війни розкидає молодят по різні сторони фронту. Зв'язок між

ними обривається, і для кожного починається своя війна і своя історія. Кожен мусить втратити все і знайти своє місце в житті, перевіривши на міцність усі свої переконання й самого себе. Роман дозволяє читачу побачити війну очима усіх сторін: і німців, і французів, і навіть нейтральних швейцарців. Однак персонажі роману – військові, медики, волонтери, біженці – такі близькі й зрозумілі українському читачу, що усі вони в рівній мірі «свої». В-во: «Книги-XXI», рік видання: 2017, сторінок: 496, ціна в інтернет-книгарні «Є»: 201,16 грн.

Ірен Роздобудько

Зів'ялі квіти викидають

Дві актриси, колишні «зірки» радянського кіно, і однієї молоді жінки, яка доглядає за ними в притулку для самотніх акторів. Все життя ці актриси запекло ворогували між собою, адже були суперницями в коханні до чоловіка, який виявився не вартом любові та самопожертви. І тільки наприкінці життя обидві зрозуміли, що могли б бути... найкращими і найвірніши-

ми подругами. Молода головна героїня роману так само переживає особисту драму, але завдяки мудрості своїх підопічних усвідомлює, що життя, яким би воно не було, — прекрасне, його не варто марнувати на тимчасову метушню. І... стає переможницею престижного європейського кінофестивалю. Сентиментальна історія з глибоким підтекстом, притаманним творчості Ірен Роздобудько. В-во: «Нора-Друк», рік видання: 2017, сторінок: 288, ціна у інтернет-книгарні «Є»: 165,53 грн.

Катержіна Шімова та колектив

Подорожі до утопії: радянська Росія у свідоцтвах міжвоєнних чехословацьких інтелектуалів

Виникнення радянської держави і її можливі наслідки для тендітного повоєнного влаштування поставили європейську громадськість перед низкою питань, на які дуже важко знаходили однозначні відповіді. Вони швидше відображали світогляд своїх носіїв, їхні очікування, побоювання та розчарування від післявоєнних процесів. Для лівих митців та інтелектуалів радянська Росія являла собою спробу реалізації великих ідеалів суспільно-політичної та художньої трансформації, тобто проект комплексного перетворення світу. Саме автентичні тексти важливих чехословацьких лівих митців та інтелектуалів, які відвідали радянську Росію у міжвоєнний період, створюють ядро цієї книги. Їхні враження і досвід при цьому суперечить голосам деяких опонентів, і становлять ширший суспільно-політичний та ідеологічний контекст першої республіки. Окрім лінійного, хронологічно роз-

робленого методу читання, антологія також пропонує можливість тематичної орієнтації. Якщо читач обере цей метод читання, може у інсценованій десятиденній подорожі йти слідами міжвоєнних мандрівників і подивитися на радянську Росію так, як вони бачили чи хотіли бачити її під час своїх візитів. Через автентичні тексти читач може перетнути радянський кордон, поїхати до Москви і Ленінграду, походити їхніми вулицями, поспостерігати за інтерпретаціями та місцевими жителями, постояти в черзі до мавзолею мертвого Леніна і на трибуні побачити живого Сталіна, відвідати зразковий пологовий будинок, фабрику, в'язницю або колгосп, розслабитися в Парку культури або взяти участь у помпезних листопадкових святах. Мова: чеська, видавництво: «Простор», рік видання: 2018, ціна 958-1197 кч.

Поліції вдалося встановити, що напис на дверях Пенсійного фонду «Цой живий» зробив пенсіонер Дмитро Олексійович Цой, бо йому вже три місяці не приносили пенсії.

«Сьомо, ви чули останню новину? Уряд таки почав жорстоку боротьбу з корупцією!» «Судячи з результатів – це просто тренування, максимум – дружній спаринг».

Тільки в нашій країні люди, які живуть на прожитковий максимум, встановлюють нам прожитковий мінімум.

«А ви вірите в реформи?» «У мого діда був бордель в Одесі. І коли в нього

погано йшли справи, він міняв повій, а не переставляв ліжка».

На пішохідному переході автомобіль збив пішохода. Вискакує водій до потерпілого і каже: «Вам пощастило – я лікар». Той піднімає голову і відповідає: «А вам ні – я адвокат!»

«Ходив складати іспит?» «Ходив». «А який квиток витягнув?» «Військовий».

Юлія Володимирівна пропонує в закон про пенсійну реформу внести пункт, який дає привілей усім категоріям пенсіонерів переходити вулицю на червоне світло.

Лист батька синові-студенту: «Висилаю тобі сто гривень, як ти і просив. Тільки запам'ятай: сто пишеться з двома нулями, а не з трьома».

Красти – це злочин, багато красти – це бізнес, красти в цілого народу – це вже політика.

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 12/2017-2018, рік XXV-XXVI. Підписано до друку 30 січня 2018 року. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. Номер готували: Богдан Райчинець, Оксана Чужа, Івана Чепкова, Ольга Мальчевська, Ольга Танасійчук, Марта Когут, Юлія Ліщенко, Олекса Лівінський. Використовуються повідомлення інформантів та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ЧР», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ЧР; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. **Porohy** – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – říční práh. Č. 12/2017-2018, ročník XXV-XXVI. Uzávěrka: 30. ledna 2018. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajcinec, Oksana Čuža, Ivana Čepková, Olga Malčevská, Olga Tanasijčuk, Marta Kohut, Julija Liščenko, Olexsa Livinsky. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Iniciativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

Realizace projektů
Spolupráce v oblasti
technologií, výzkumu
a humanitární pomoci

Щиро запрошуємо на український вечір

«Маланка 2018»

17 лютого 2018

**Гість вечора: «THE UKRAINIAN FOLK»
українська капела з Польщі**

**зал: Kulturní centrum Novodvorská,
Novodvorská 151, Praha 4
початок: 18.00 год.**

- культурна програма
- танці
- українські страви
- лотерея

Інформація:

www.ukrajinci.cz

uicr@centrum

777212237